

Most jelent meg!

GUBÁNYI KÁROLY

Ausztrália

16 műmelléklettel,
12 térképpel és 100 ábrával.
Diszesen kötve ára 9 korona.

E könyv szerzője hét évet töltött Ausztráliában és munkájának minden részlete ott, eredeti megfigyelések alapján készült. Ausztrália történetét, föld- és néprajzát, társadalmi viszonyait stb. ismereti sok alaposággal és szeretettel.

Megrendelhető:

LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 21.
és minden könyvkereskedésben.

Mindazok, akik

ÖNKÉNTESI KEDVEZMÉNYRE

teljes igénnyel nem bírnak; tanulók (elsősorban 1895-ben és 1896-ban született középiskolai tanulók), művészek, írók, feltalálók stb. részletesen tájékozódhatnak e kedvezmény megszerzési módjairól

Tolcsvai Nagy Barna dr.

miniszteri fogalmazó, a honvédelmi minisztérium önkéntesi ügyosztálya referensének
most megjelent könyvéből.

Címe:

Az egyévi tényleges szolgálat kedvezményére teljes igénnyel nem bíró

Egyévi önkéntesjelöltek tájékoztatója.

Ára 1 korona 20 fillér.

Minden könyvkereskedésben kapható!

A hadi flottáról

érdekes leírást ad
Gonda Béla a
Magyar Könyvtár
legújabb füzetében.
Ára 60 fillér.

Minden könyvkereskedésben
kapható.

VASÁRNAPI UJSÁG

14. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, ÁPRILIS 4.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármeze-utca 11.
Kiadóhivatalt: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — — 20 korona.
Félévre — — — 10 korona.
Negyedévre — — 5 korona.

A "Világháború"-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseknél a postailag meg-
határozott viteldíj is eszandó.

KÜZDELEM A LEVEGŐ MEGHŐDÍTÁSÁÉRT.

IRTA CHARLES C. TURNER.
FORDITOTTA FRÖHLICH KÁROLY.

Hasonklenez rendkívül érdekesen
megírt fejezetben tárgyalja a szerző
korunk e legnagyobb problémáját, a
levegő meghódítását. A légi jármű-
vek történetét, kísérleteit, diadalait
mondja el mindenkihez szólaon. A
könyv egyik aktuális fejezetének címe

HÁBORÚ A LEVEGŐBEN.

24 ábrával a szöveg közt és 24 kép-
melléklettel

Ára kötve 8 korona.

Megjelent az Ismeretterjesztő Könyvtárban.
Franklin-Társulat kiadása.

Minden könyvkereskedésben kapható.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. sz.)
megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A háboru irodalma!

A Magyar Könyvtár
ujdonságai.

AUSZTRIA ÉS MAGYARORSZÁG HADSEREGE

Irta Pilch Jenő honvédőrnagy.

Szinte új erőt és reménységet nyújt e
könyv, mert részletesen megismerteti a
mi haderónkkal.

Ára 60 fillér.

A MODERN HÁBORÚ ESZKÖZEI

Irta Archibald Williams nyomán
Sándor Szilárd.

A háború borzalma és dicsősége ele-
venedik meg előttünk, ha annak esz-
közeivel megismerkedünk.

Ára 60 fillér.

ZEPPELIN

Irta dr. Mikes Lajos.

Érdekes leírása a modern háború leg-
félelmesebb eszközének.

Ára 60 fillér.

NAGYBRITÁNIA VESZEDELME

Irta Conan Doyle. Fordította
Góth Sándor.

Ára 30 fillér.

Az Olcsó Könyvtár
ujdonságai.

I. VILMOS

német császár és porosz királynak
kilenczven válogatott írása.

Fordította Supka Géza dr.

A nagy német birodalom megalapításá-
nak érdekes dokumentumai I. Vilmos
császár írása.

Ára 1 korona.

NAGY PÉTER CZÁR

Irta John L. Mottley. Fordította
Herkner János.

A modern Oroszország megalapítójá-
nak Péter csárnak életrajzát nyújtja
e füzet, de egyben megismerteti az
orosz nép lélektanával.

Ára 60 fillér.

A VILÁGHÁBORÚ OKAI

Irta Angyal Dávid egyet. tanár.

Élénkséggel írja le a szerző a világ-
háború előzményeit s éleltetésével be-
tekintést enged az események mögött
rejtőző okokba is.

Ára 40 fillér.

A NÉMET VILÁGPOLITIKA

Irta Wlassics Gyula.

Ára 20 fillér.

Rendelésnél
szíveskedjék lapunkra
hivatkozni.

KRISZTUS SIRBÁTÉTELÉ. — Fra Bartholomeo festménye a firenzei Pitti-képtárban.

KÉTLÉÁNY.

REGÉNY. IRTA SZEMERE GYÖRGY.

(Folytatás.)

Fogta a taligát és tovább tolta. Véletlenül meglátta a kocsisa, a ki egyéb munka híján ribizlőt legelt a zöldséges kertben.

— Jézus Máriám, mi lelte a tekintetes urat! Guszti belátta, hogy igaz volt Jancsinak: egy palack pezsgőt nyomott a esudálczó síheder markába.

— Nesze, de most már ne panaszkodjál...

De más bámuloja is akadt a tekintetes úrnak. Abban a pillanatban, a melyben nehéz fuvarával végre a kastély ajtaja elé érkezett, egy rengeteg automobil viharzott be az udvarba. Beretvált bajszú, harminczöt éves férfi szállott ki belőle; a Czeka agár sem lehetett soványabb, csak bokros szemöldöke (mintha a bajszát is helyettesítene) s kampós ádámcsutkaja imponált. Igen megnézte Gusztit.

— Mit áru! — kérdezte a pincenariummagistert.

A tekintetes úr megsértődött.

— En? ..... Agoston vagyok.

A hosszú predikátum megtette hatását, a vendég is megmondta a nevét.

— Gróf Tormássy Tibor, követségi tanácsos vagyok. Hol találom a bátyámat, Ottót? — kérdezte.

Gusztit megmondta, de a tanácsos úr nem hallotta rémületben. Nevezetesen két agár, egy dakli s egy rattler fölfedezték a méltóságos urat s erővel le akarták vetkőztetni.

Szerencsére épen akkor jött ki a házból a háziúr és elkergette a fenevadakat.

— Piliš, Mende, Kuki, Mitöz!

A nagykövet-jelölt úr jóformán elszakított a hazájától, tíz év óta most látta először.

Alig ismerte még Belényessyt.

— Pardon, ha nem tévedek...

— Nem tévedsz, — vágott a szavába a háziúr — én vagyok. Örülök, hogy itt vagy, honnan jöttél?

— Egyenesen Berlinből.

Belényessy szobájába vezette a berlini urat, mert azonnal fürödni akart. Aztán össze-vissza totyogott minden zeg-zugot a kastélyban, zsörtölt, rendelkezett túlbuzgóságában, miként Ostoba Agoston, mindent össze-vissza kuszált.

— Guszti, miféle rend ez! Micsoda éktelen ideái vannak magának! Cigaretta, ha frakkot húz, úgy néz ki a hosszúszerű pipájával, mint egy kongo-néger.

Majd a kertbe üggett, a hol a familiáját tudta.

— Tera, Piros, mars fel a szobátokba, tizenegy óra és csupa boglyas a fejtek... Hallatlan, hogy mindenről magannak kell gondoskodnom.

Rájlesztett a feleségére, hogy iszonyú rama-zúri készül a faluban, negyven fehér ruhába öltözött szűz s ugyanannyi darútollas kalapos legény fog a kastélyban tisztelni: gondoskodni kell illő megraktatásukról. Végre tudtára adta leendő vejének:

— Megjött az a csámimps öcséd, kérdezd ki, mire van szüksége, mert az ördög ismeri a gusz-tusát.

Nagy események küszöbén mindig ideges volt az öreg úr, kínos aggodalommal ügyelt a rendre, háza reputációjára, amin, szerinte egy elhullatott szalmaszál vagy rosszkor jött tüsz-tetés is csorbát ejthet.

IX. Elszámolás.

Hét óra. Az alatt járó rozsdavörös napistók bekukkant a halba, fáradt sugaraiból koszorút font a menyasszony büszke fejére, aranyárgára mázolta a völgyény bronzarcát, megcsillogtatta a Tibor gróf aranyfoglalt fogait. Még egy fénytánczot lejtett a szőnyegek és kárpitokon aztán észrevétlenül visszavonult, át-éngedve szerepét a villamos körtéknek... Hét óra volt.

Együtt volt a család és vendégei: Guszti, a tiszteletes úr és Tibor gróf. Már csak Edus hiányzott.

A hiányt Tibor gróf kivételével mindenki érezte, de senki sem tette szóvá. A grófné kiadta a rendeletet, hogy hét óra után tíz perczel tállaljanak.

Az utolsó perczen mégis megjegyezte Ottó.

— Csudáalom Edust, ő meg szokta a szavát tartani minden körülmények között.

Senki sem reflektált szavaira, Miezi sem.

A komornyik jelentette, hogy tállalva van. Ebben a pillanatban lovaslegény vágatott a kastély elé. Levél volt a kezében.

Miezi elsápadt, de ezt senki sem vette észre, Ottó, a völgyény sem.

A komornyik átvette és behozta a lovakül-dönöz levelét. A háziúr felolvasta:

«Kedves bátyám, megígértem, hogy ott lesz a Miezi jegyváltásán. Megtartom az ígéretemet, de egy kis késéssel, mert a lehetetlent lehetősé tenni nem tudom. Kitért a karom s az orvosok csak egy félóra mulva készülnek el a kötéssel. Azután rögtön jövök. Tiszteelő öcsese, Edus.

Miezi még jobban elsápadt, de most már bár általános volt az izgalom, mindenki észre vette a menyasszony színe változását. Igaz, hogy szavaival is magára vonta a figyelmet.

— De hiszen ez esztelenség! — fakadt ki — Miért helyez Edus oly nagy súlyt arra, hogy itt legyen a jegyváltáson? Fontos az neki, vagy az adott szavára gógos? Én — mondta szinte haraggal, — nem veszem a lelkemre, ha baja esik. Apa vagy Ottó, — végezte, — írjátok ezt meg neki.

Megírták apa is, Ottó is, (a komornyik átadta a leveleket a lovaslegénynek), bár mindketten jól tudták, hogy hiábavaló dolog cselekszenek. Ha ki nem török vala a karja, még talán le lehetett volna Edust beszélni, de így semmiesetre sem; a lelkiérő gógos akrobatája egy ilyen esékélyesség miatt nem fogja magát blamirozni.

A társaság asztalhoz ült, hangosan tereferélve, csak itt-ott foglalkozva a balesettel, mintha el akarta volna diszkurálni a cross oment, de a kénszeredett elfogulatlanság árca alatt ott lobogott a szemekben, ott nyugtalankodott a szívek táján a rossz előérzet lidézertüze. Döcögve haladt a társalgás, a kérdés nem vágott a felelettel, a házigazda minduntalan elvetette a szlykot.

— Katona dolog! — mondta erőltetett vig-sággal. — Ebsont összeforr s nem vész el a rossz pénz soha.

— Rossz, rossz pénz! ismételte Miezi öntudatlanul olyan sajátos vibráló hangon, mint a milyet a mindent megbocsátó anya szíve hallat, midőn ellene vétett magzatát korholja.

Az ideges társaság azonban félreminősítette a leány hangját: ellenszenvet érzett ki belőle.

Piroska pirulva mondta bele az asztalkendőjébe.

— Szegény Edus, mindenki haragszik reá.

Tibor gróf úgy érezte magát a neki szokatlan milióban, mint sügér az aranyhalak között, ahhoz nem volt elég nagy, hogy lenyelje a tisztelt társaságot, de elég kicsi sem, hogy versenyt üsszék vele. Megpróbálta, hogy centrumot csináljon magából, de az sem sikerült neki. A pap, a maga karakán turáni észével rendre kicsavarta a diplomata kedvelt eszemeszülötteinek a nyakát, az pedig méltóságán alulnak tartotta, hogy szembezálljon az ázsiai tudatlansággal.

Tökéletes harmonia csak a Guszti lelkében és gyomrában honolt. Egymaga többet evett, ivott, élvezett a jeles férfú, mint összevéve az egész társaság. Szaporán töltögetett a mellette ülő papnak is, a ki az előtét után beszűntette a hanját s pohárköszöntőket memorizált.

Pezsgőbontás után kissé megkedvesedett a társalgás, de egy újabb valóban idegbévágó baleset újból lehangolta a kedveket. A völgyény kezében meghasadt a pohár, a pezsgő az abroszra folyt. Abban a pillanatban, a melyben menyasszonyával koccintani akart.

— Jaj, — sikoltott fel Teréz, — mintha átnyult volna valaki a fejem felett.

Általános megdöbbenés. Az elfogulatlant, a babonát megvető előkelő észlelynt adta volna mindenki ez alkalommal is, de a hidegtől, a mi végigfutott a gerinceken, senki sem játszott a jól a szerepét.

Aránylag még Miezi látszott a legnyugodtabbnak. Föltartta az abroszra folyt pezsgőt saját-kezüleg s megkérdezte völgyényét, nem sér-tette-e meg kezét a törött pohár.

Nem. Nem volt az Ottó kezének semmi baja. Ő csak belül vérzett, pedig — megvetette a babonát. Alighanem agyára toltul a vére, viziója támadt. Maga előtt látta Edust a csudavirággal a kezében, a mint egy ködszerű alig inkarnált lényvel tanácskozott. A látomány azonnal eltűnt, de a hatása sokáig ott maradt a völgyény lelkében.

Jó egy perczig tartott a pánikszzerű esend, a mi a nyugtalanító jelenetet követte. Guszti törte meg.

— Tudod mitől tört össze a poharad? — szolt át a völgyényhez — Megfelejtkeztl róla, hogy az ujjadon van és hozzávágta a jeggyű-rüdet.

A természetes magyarázat a Guszti család-kozhatatlanságot vindikáló előadásában megnyugtatólag hatott.

A tiszteletes úr túl szándékozván licitálni barátját egy hasonló evelé történt esetről emlé-kezett meg. Azt állította a buzgó úr, hogy ez-előtt negyven évvel sárospataki praecentor korában egyetlen este három poharat és két palackot, összesen öt üveget tört össze a «Vak tyúkhoz» ezimzett diákorkosmában. Azt azon-ban, hogy hogyan tört össze a mondott üvegeket, elfelejtette a pap megmondani.

A házigazda kapott a résen, belenyomta száraz humora patronját:

— Kedves papom, — mondotta, — maga alighanem a falhoz vagdosta azokat az üvegeket, azért törték össze.

A robbantás sikerült. A fruskák asztalkendő-jükbe nevettek, földerült maga a Tibor gróf ránczbaszedett diplomata arca is.

— Óriási! — jegyezte meg kidugva az ajkán két előreszőkő fogát.

Tiszteletes úr elérkezettnek látta idejét, meg-ráspolyozta a torkát. Pohárral a kezében fel-állt. De vissza kellett ülnie, mert Piroska el-kiáltotta magát:

— Megjött Edus.

Mindenki elhallgatott. Csakugyan. Kocsi-zörgés hallatszott be a szobába.

— Guszti menjen elébe, — rendelkezett a házigazda.

Maga ülve maradt és igen neki gyürkőzött.

— De most már — ígérte, — csakugyan megmosom a fiú fejét... a haszontalan gyerek fejét.

Szigorúságot mímelt, de öreg szeme hirtelen felcsillanása, rendesen reszelős hangja simasága elárulta, hogy mindenek ellenére szereti a haszontalan gyereket.

Különben mindenki az ajtóra nézett és hall-gatott. Csak Miezi fordította fejét völgyénye felé. Egy hihetetlenül hosszú percz következett, a mit betölteni senki sem tudott. A nagy ese-ményeket előzik meg ilyen halott szünetek. Pedig csak egy rossz fiút várt a társaság.

Végre belépett a rossz fiú. És egyszerre betelt vele a szoba. Valami meghatározhatatlan fényt is hozott magával a szemében s szokatlanul élesnyes levegőt hullámos hajfirtjei között. Úgy kellett lennie, mert egyszeribe megváltozott a társaság képe. Senki sem maradt ülve (pedig a felállást tiltotta az etiquette), a grófné ragyogó arccal üdvözölte elkésett öcsését, Belényessy fejmosás helyett arcon esékolta háromszor is, a fruskák körültpokázták unokatestvérüket, Guszti vigyorgott, a tiszteletes úr csak így találomra négyszer is behajlongott a levegőbe. Hiába volt felkötve, senkinek sem jutott eszébe a fiatal

gladiator törött keze, pedig szokatlanul sápadt volt az Edus arca is.

— Csak Miezi gondolt rá. Megkérdezte az ifjútól.

— Nem fáj?

— Nem.

— Azért — vélte a leány, — még sem kellett volna előjnnöd.

— Ökvetlenül el kellett jönnöm!

A megbontott rend hamarosan helyreállott. Edus a fruskák között foglalt helyet, miután a házigazda bemutatva volt Tibor grófnak.

Csak akkor jutott eszébe az Edus balesete Belényessy-nek is.

— Hogy történt a dolog? ... Tulajdonképen nagy könnyelműség volt előjnnöd.

Morvay csak a kérdésre reflektált, hogy ha-

marosan túlessék rajta. Szerfölött bizarr volt a felelete.

— A lépcső megmozdult a talpam alatt, mert az én lábam nem csuszik meg soha — és elbuktam.

Pezsgőt töltött, mint szokta, vizespohárba és felhajtotta. Hiába kínálgatták s vágták fel a húsát a fruskák, enni nem akart. Annál többet beszélt. Még pedig olyan lendülettel, mintha költeményt szavalna. Élénk taglejtésekkel kísérte szavait, minden ina porczikája rezgett mint a húr, csak a feje volt nyugodt, mint a szobor. Tekintete megfontoltan siklott át egyik irányból a másikba s mégis mindig jutott belőle mindenkinek. Csak Miezi-nek nem. Igaz, hogy a leány kerülni látszott a fiú szemét.

Pár percz alatt ellenállhatatlanul magához-

ragadott a «rossz fiú» minden szívet s uralkodott rajtuk zsenije szuverén jogán; kisélejtette belőlük a kicsinyes emberi indulatokat, a nagy di-menzióktól való őszönös félelmet, a földhöz tapadtság minden atavisztikus maradványát s beléjük oltotta a maga agytelepen sarjaztatott, minden földi hitványsággal szemben immunizáló szérumát... Pár percz alatt mindenkit sikerült magához emelnie azokba a régiókba, a melyekbe az emberiség általában még el nem helyezkedhetett s csak rövid ideig bírhatja lélek-zettel, (valameddig egy-egy kiváltságos szellem aetherinjeciójának a hatása tart), aztán el-szédül és — még mielőtt visszabuknék a földre, már posványának látja a nem neki való eget.

(Folytatása következik.)

FELTÁMADÁS.

Szemünk aggódva tekint észak felé, hol hősi harcban küzdenek fiaink s várjuk a nemzeti feltámadást.

Meglesz-e? Diadalmas csaták után erőben gyarapodva, diésődtől ragyogón fog-e feltámadni ez a nemzet, hogy folytassa a kultúra szolgálatában azt a hivatást, a melyet kijelölt számára végzete?

Híszszük, reméljük.

Ötven esztendővel ezelőtt a magyar már csak nyelvében és földjében élt. Állami élete nem volt. Idegenek uralkodtak fölötté, duskáltak vagyónában, rendelkeztek népének ereje felől. Nem bírva a világon egyetlen baráttal se, elhagyatva azoktól is, a kik nem tagadhaták meg részvétőket sorsa iránt, vérezve más-fél évtizedes szolgaság nyomása alatt, alig de-rengett egy vékonyka reménységű jövője felől. A saját erejében sem bízhatott, mert nem volt szervezve ez az erő, s mert hiányoztak a nemzet eszelekvőképességének szervei.

És ime, mégis itt vagyunk.

Ép egy félszázada, hogy e husvéti ünnepen megjelent a nemzet bölcsének cikke, mely egy új utat mutatott a nemzetnek, a melyen ezentúl haladjon. A nemzet elfogadta ezt az irányt, megfeszítette minden erejét és dolgozott. Dolgozott azzal az erő kifejtéssel, a

hogy dolgozni csak a magyar tud. S elérkezünk a haladásnak, a műveltségnek, a szellemi és anyagi erő kifejtésének mai fokáig; a meddig apáinknak még reménysége is alig mérészkedett.

Mit kétkedünk tehát ma, mikor erőnk teljes szerveztségével szállottunk viadalra? ...

Ezer és húsz esztendeje lépték át Árpád hadai először ez ország földjét. Arnulf a német császár hívta őket ide segítségül. A szlávok áradatát kellett megtörniök, mely akkor elárasztással fenyegette Európa egész nyugatát.

A szlávok ereje rettentőbb volt akkor, mint a mostani. Északon az övék volt az egész föld, ők bírták a mai Poroszországot; a tenger mentén egész Hamburgig terjedt az erejük. Övék volt nemesak Csehország, de a mai Szászország is. Ők alapították birodalmat a mi szép országunkban is, s ők lakoztak a régi Pannoniában túl a Dunán, sőt egész Erdélyig túl a Tiszán.

A barbárság éjszakája fenyegette akkor egész Európát, ha nem sikerül megtörni erejüket. A német és a velők szövetekezett magyar erőket vállalkoztak reá. Pedig kicsi volt a német harczcsok száma is, Árpádnak se lehetett több mint negyvenezer harczosa.

És elfoglaltuk ezt az országot, és megbirtuk

tartani ezer esztendeig. Ezt az országot, melyet a legvitézesebb nemzetek is csak ideig-óráig bírtak, azok a nemzetek, melyek remegtetői voltak korukban az egész világnak, a hunok, a gótok, a vandálok, a longobardok. Mert azokban a nemzetekben csak a vitézség volt nagy, őseinkben megvoltak az államalkotó és állam-fentartó polgári erények is.

Mit aggodalmaskodunk tehát!

Kihaltak-e nemzetünkben az ősök erényei? Az utolsó ötven év története tanúsítja, hogy a polgári munkában az első közé tartozunk. Ez a mostani háború megmutatta, hogy a csatákon a legelső vagyunk.

Bár kicsi nép vagyunk, Európa sorsa fölött ezer év óta nálunk nélkül nem lehetett dönteni, a döntésbe bele szolt a mi szavunk. Ez a mostani háború pedig bizonyosság reá, hogy világpolitikát ma sem lehet csinálni nélkülünk.

A világnak szüksége van reánk.

Nem múlhatunk el, míg ez így van.

Fontos kérdések megoldása, nagy missziók betöltése vár még reánk.

Ha mi magunk le nem mondunk magunkról, az élet nem mondhat le rólunk. A míg az emberiség a kultúra szolgálatában áll, addig saját érdeke, hogy mi fenmaradjunk, s előre vigyük közös szent nagy ügyét.

HUSVÉTI HARANGSZÓ.

Harangszó cseng ki a toronyból,

Feltámadás harangja.

Még sohasem volt ily hatalmas,

Ily megrázó a hangja.

Úgy tetszik, mintha millió remény

Ujjongna, zsongna benne.

Úgy tetszik, mintha ég felé törő

Tengernyi lélek harsogása lenne.

«Feltámadunk mind! Egymás oldalán,

A hogy elestünk, sorban!..

Feltámadunk!.. És semmi sem marad

Belőlünk lenn a porban!..

Marczangoló kés, robbanó granátok

Gyilkos haraggal bántak el mivélünk,

Lovak patkója ránk tiport... Hiába!

Feltámadunk mind!.. Élünk!..

Mi adja vissza életünket?

A fenséges halál!

A párolgó vér, mely mint áldozat-füst

Az Úr elébe száll!..

A nagy, komoly hit, mely csüggedni nem tud,

A férfias szív, mely csak ahhoz ért

Hogy hiven, tisztán, önmagát feledve,

Meghaljon másokért!..

Miért haltunk meg? Hogy a haza éljen!

Hogy büszkeségét ne igázza járom!..

Hogy soha más, mint napfény és szabadság

Ne jusson hozzánk a hegyes határon!..

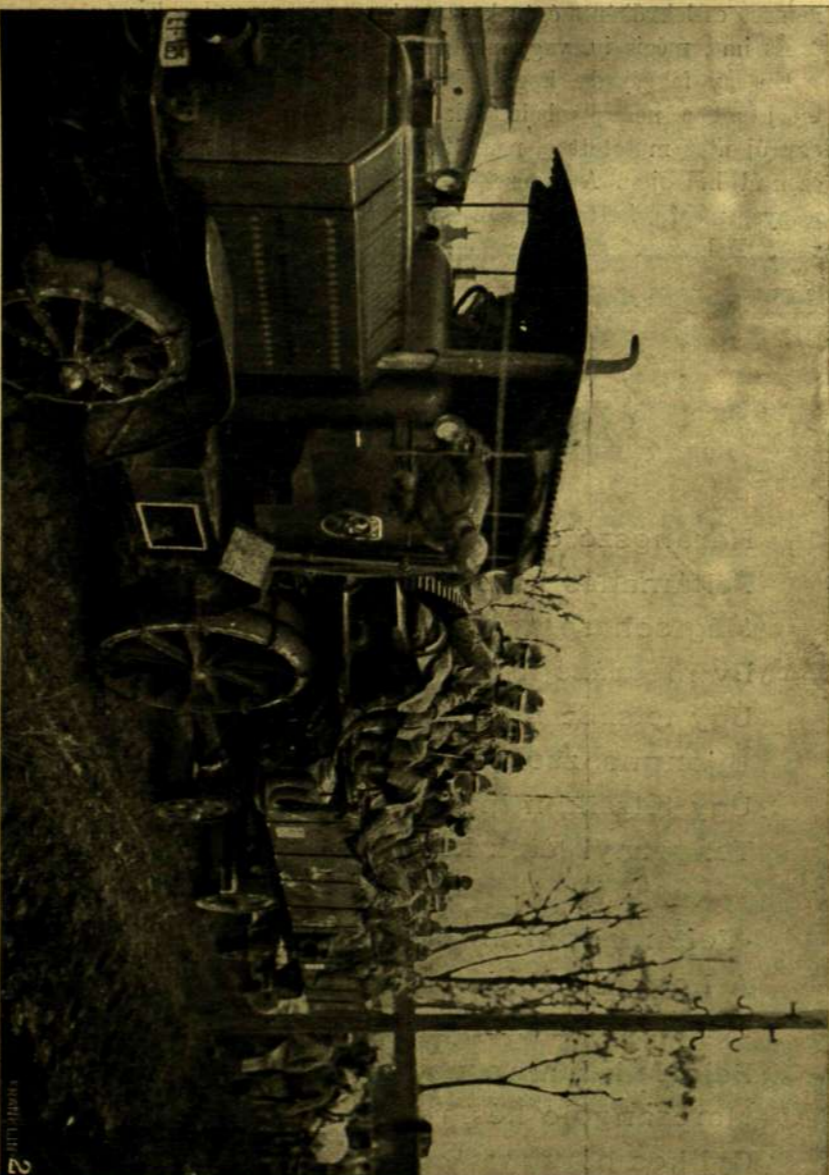
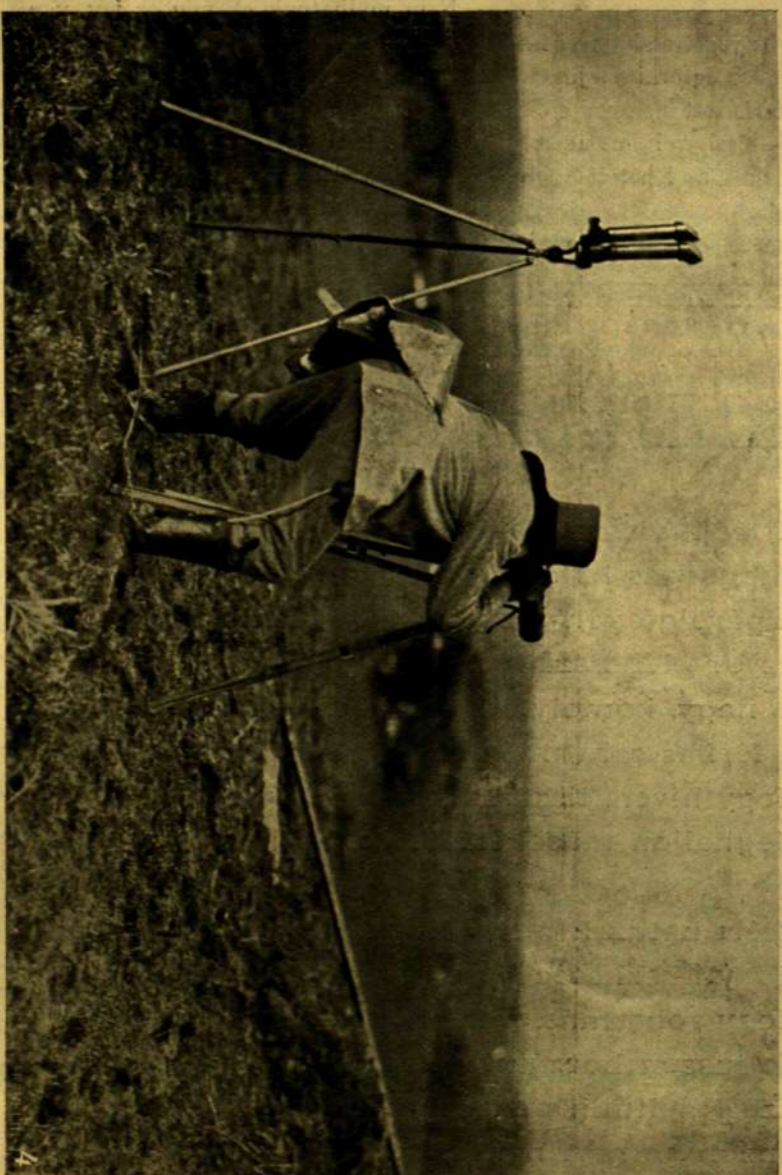
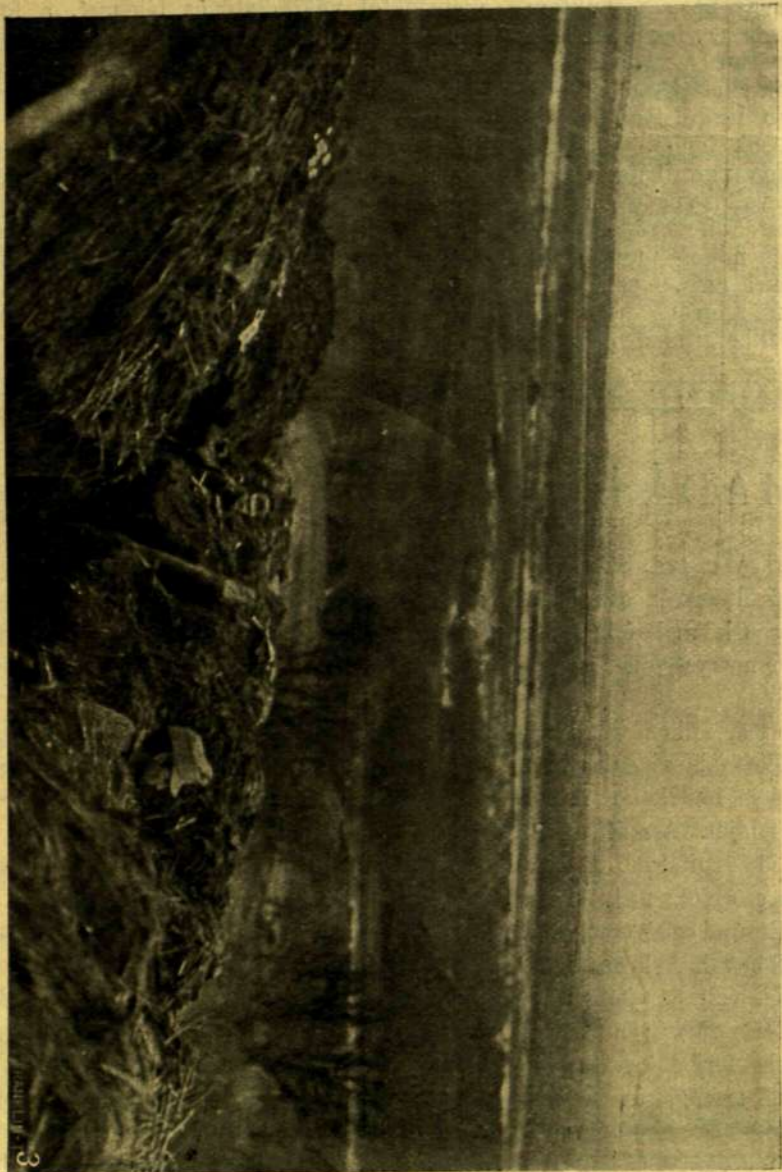
Azért haltunk meg, mert a szent jövendőt

Önzón, pulyán nem adtuk el a máért!..

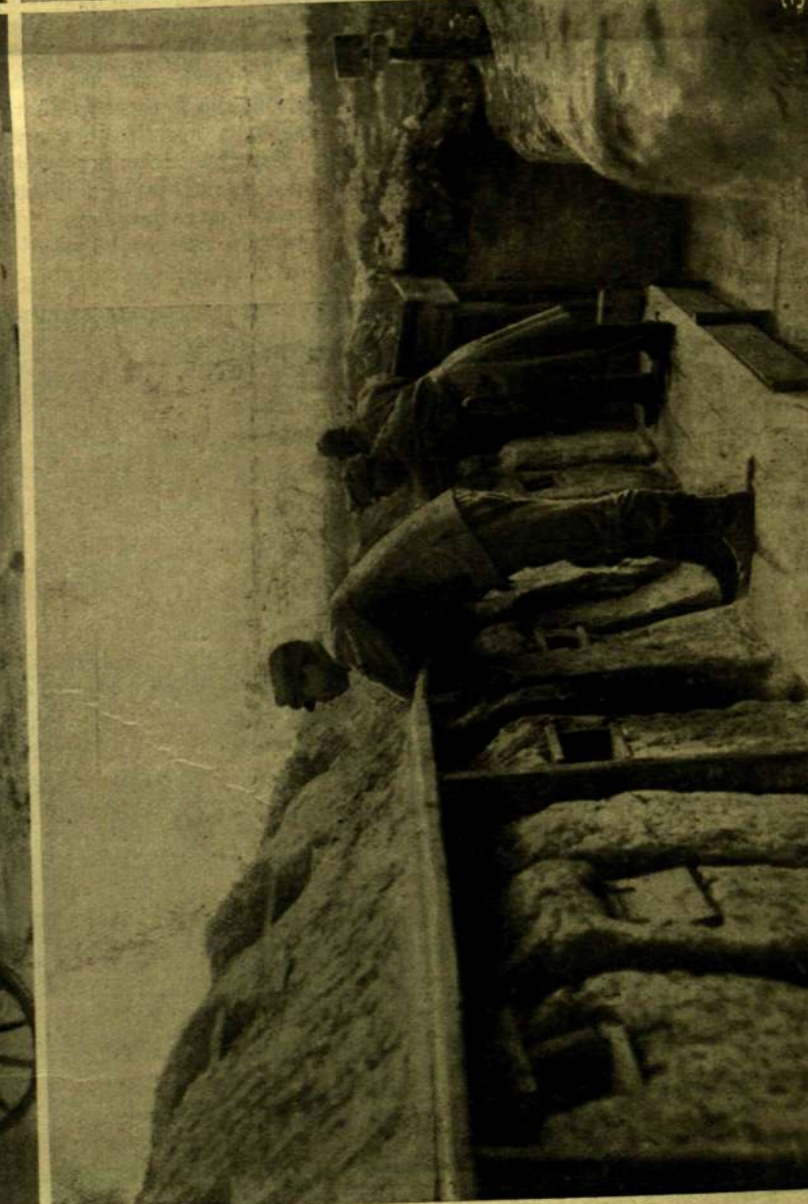
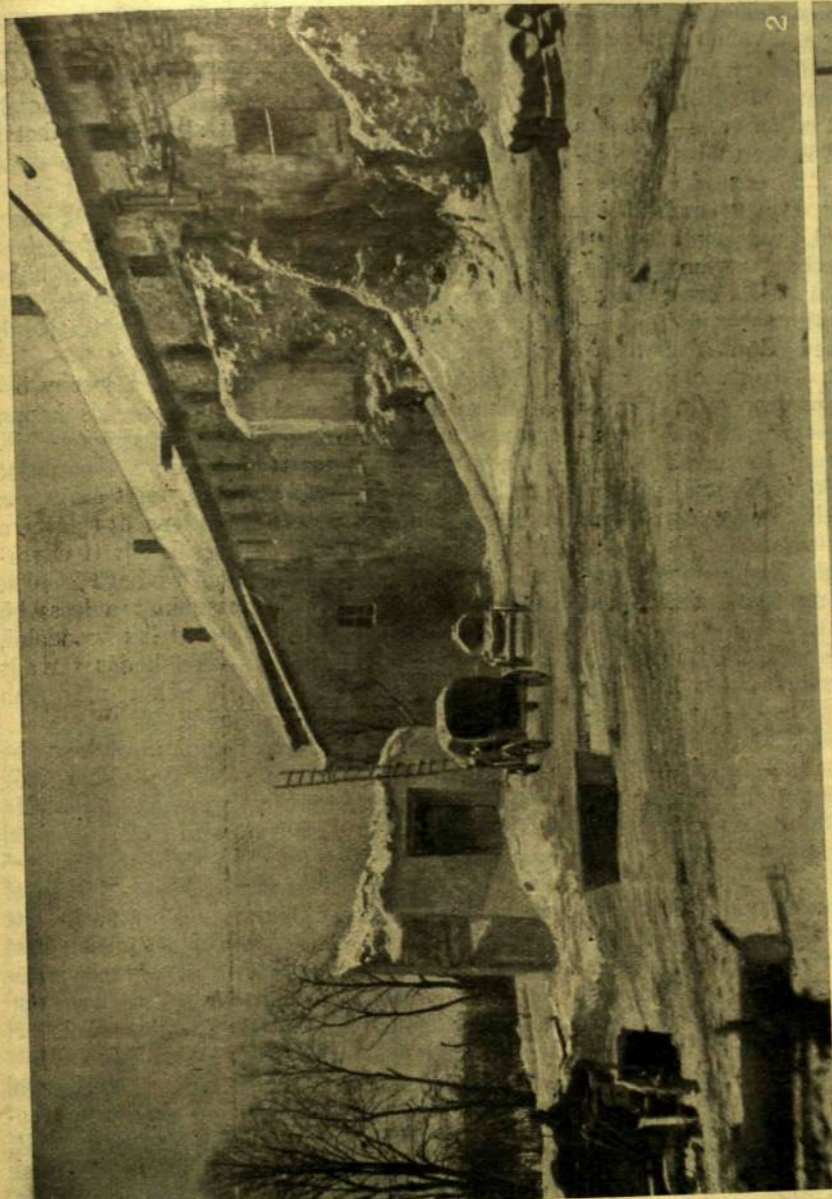
S mért támadunk fel? Hogy meghaljunk újra,

Ha kell, még százszor, a szabad hazáért!»

ÁBRÁNYI EMIL

1. Trónörökösöknek katonai képz. — 2. A 30 es fides mozar legényeje uton. — 3. Rajonai a Dunafelez mellett. — 4. Megfigyelő.
AZ ÉSZAKI HARCTÉRRŐL. — Balogh Balold, a harsásra kiküldött munkatársnak fényképe.

1. Train a hóvilharban. — 2. Egy orosz-lengyelországi zárda udvara. — 3. Figyelő őrszemek egy orosz-lengyelországi lövészárkban. (A lövészárkok ki vannak padlóra, hogy a katonák ne álljanak vízben.) — 4. Egy ágyúútong telefonfülkéje a földalatt.
AZ ÉSZAKI HARCTÉRRŐL. — Jály Gyula, a harsásra kiküldött munkatársnak fényképe.

EGY KIS FENSTRÁLÁS.

Elbeszélés.

Írta BÁRSONY ISTVÁN.

Kancsal Pál gazduram csakugyan elvette özvegy Hornungnét, a módos sváb asszonyt, a ki gyermek nélkül maradt így, egyedül; mi ellenben Pál uramnak már-már eladó leánya vala.

Az egész eset kissé különös módon történt. Tudniillik Kancsal az ő asszony nélkül maradt árvaságában átjárogatott vasárnaponként Bogátról Pedmérre, minthogy emitt templom is vala, meg jobb kocsma is; aztán itt lakott valami atyafia, a ki olyan kedvetlen agglégény volt. Ezzel szeretett elbeszélgetni a nagy kertben, a mely a luczernással együtt lehetett három holdas. Egyéb azután nem is igen volt benne, mint néhány gyümölcsfa; a ki pár hatalmas diófa. Annak is az árnyéka ért legtöbbet nyáridőben; mert teremni, nagyon ritkán termett. Finnyás fa volt; hol elfagyott virágzásakor, hol jég érte, hol pedig lenekát sem lehetett tudni, csak nem termett. Hanem legalább gondolni sem kellett. Még a termés leszedése — leverése se igen adott munkát.

Kukoricza meg krumpli volt a kertben a luczernán kívül. Ezekre szükség volt a ház körül. A kukoriczát a gazda a híznak szánta; a krumplit maga is szívesen fogyasztotta. A kapálással, töréssel, kiszedegetéssel, elpepecselt, — és aztán pipázott, punktum. Ilyen emberrel jól megfért Kancsal Pál és ha templom után a kertbe vonultak ketten, némán is jól elmuloztak pipaszóval.

A leánykája nem volt velők. Azt a magányos ember beadta a városba, pesztrának. De a mikor felesperedett, haza hozta. Akkor sült ki, hogy szegényke semmihez sem ért, a mihez falusi háztájon érteni kellene; még tész-tát gyúrni sem tudott; kisasszony-féle volt, a kinek Kancsal nem birta rendes hasznát venni. Így érlelődött meg benne mindjobban az a gondolat, hogy mégis csak muszáj újra megházasodnia, különben csorá indul minden a ház körül.

Sokáig nem nyilatkozott erről a tervéről; csak főzte magában; és a közben szétnézegetett itt is, ott is, szemlélődött; kerégette a neki valót, a ki asszonynak is eléggé asszony legyen még, azaz: formás legyen; — dolgozni tudjon, akarjon, szeressen; — legyen is valamije, mert az sohasem árt. Ő maga ugyan már nem volt fiatal; de jó erőben maradt

mindenképen; derék ember volt külsőleg is, a gazdaság körül is. Attól nem tartott, hogy nem kap fehér eselédet maga mellé. Vasárnap kihúzta magát s rálépett a lábára keményen, délezeren; — tartott magáról valamit ilyenkor.

Egyszer, a mig az atyafia magára hagyta a kertben, a szomszédal határos sövény mellett pompázó vén diófa alatt a lócsán, — csöndes dudolással hallott a másik kertből s erre kíváncsian kukucskált át a sövény résén. Megakadt a szeme valakin, a ki a veterény közt le-lehajogtatott; — borsót, vagy mit szedett kcsárra; — a nyári melegben, egymaga lévén, csakúgy könnyedén volt felöltözve; rövid széknya volt rajta, meg kurta ujjú ing s — harisnyátlan lábán papucs. Gömbölyded nyecske tett-vett odaát; — pircs volt, mint a főtt rák; a karja meztelen, erős, barna; felért vastagságra a kíváncsi gazdáéval; a mikor le-lehajolt, a szoknyája megfeszült rajta és felbubogott, térdhajlásig. Kancsal annyira belemerült a csudálkozásba, hogy észre sem vette az atyfiát, a ki visszajött és lassan sompolygott a háta mögé. Egyszer csak rácsapott a vállára: — Mit néz kend odaát olyan szendülve? — kérdezte.

Kancsal elugrott a sövénytől, mint a csínyen ért gyerek; ő is piros volt, akár a főtt rák és zavartan hebegte: — Kicsoda az az asszony? derék asszony lehet...

A rokon helyben hagyta: — Az a', — Most vette meg a szomszédos árvalatket s csak egy pár hete, hogy itt lakik. Özvegyasszony! Sováb! Hornungnének hívják. Senkije sincs; — de mondják, módos asszony.

Minek keriténék a dolognak nagy feneket; Pál uram még aznap megösmékedett az özvegygel és szüretkor elvette, minthogy az asszonynak is megtetszett a derék szál munkásember, a ki másforma volt, mint a borotvált nehézkes svábok, a kik közül a gyöngébbeket, az új ura, akár a bajusza hegyére tűzködhette volna.

Könnyen ment minden; még az is, hogy Kancsal Pál azután otthagya Bogátról és átjött ide a jobbik gazdaságba, a kényelmesebb házba, a svábok közé. Persze, elhozta magával Tercsikét is, az édes leányát, a ki a mostoha anyja most már kinevelhetett a falusi életre, a mig majd megcsinálhatja itt a maga szerencsésjét, a hogy férjhez adandó leányzóhoz illik.

Rendben folytak a dolgok és Kancsal Pál nem bánta meg a bátorságát, mert el volt ezentúl látva mindennel; Hornungné Kancsalné korában is gömbölyded és jóléki maradt;

dolgozott, ha kellett kettőért, a hogy megszokta volt. Kevésszavú asszony volt, a ki, ha az urára nézett, mindig mosolygott; látszott rajta, hogy ő is jól járt; megkapott ő is mindent, a mit kívánt; a mostoha leányával jól bánt; mindenre tanítgatta, jó gazdaasszonynak nevelgette.

Épen csak egy valami volt, a mi Kancsalnak nem tetszett; de azért sem hibáztathatta a feleségét, mert nem ő rajta múlt, hogy ilyen volt a szokás a svábok között.

A lakóházuk végén ugyanis, a hol a leány hálókamrája volt, ősi hagyomány szerint fenestráló ablakoska nyílt a szögletre, hogy alkalma lehessen az árvalóló legénynek, egy pár szót váltania esténként a kiválasztottjával, a kinek így udvarolt sváb módra.

Magyar helyen ez ninesen; ha a legény be kívánczik és ha *arravaló*, bejöhet a kis kapun és nyíltan beszélhet, a mikor annak van ideje. Kancsalnak ez tetszett jobban; a fenestrálást illetlennek, goncsznak tartotta, mert ámbár az a kis ablak legfeljebb a fejét engedte látni a kikandikáló leánynak, mégis csak rejtett udvarlás volt az, ha a szű'ők nem tudhattak róla. Minthogy pedig Tercsike lassankint a legszebb leányává virult a faluban, el lehet gondolni, hogy milyen settenkedés — lopakodás támadt a körül a kis ablak körül, a mikor már nem volt más dolga a legénységnek.

Kancsal váltig cselőzgatott is arra, hogy be kéne rakatni azt a dyukat. De akkor még világosság se juthatott volna a kamrába. Ha erről szót ejtett, kinevette a felesége, a ki maga is ilyen dyuknak köszönhetette az első urát, a boldogult Hornungot. Nem vitakozott ugyan a másoddikkal, hanem sok beszéd helyett megölelte. S ha Kancsal azt a két meleg kart a nyaka körül érezte, elfelejtett egyebet; más dolga akadt neki, mint hogy a leányára vigyázzon, a ki a kamrájából ki sem léphetett volna, hogy azt az öregek ne tudják.

De azért nem szűnt meg egészen a Kancsal nyugtalanokodása; sőt a mikor egyszer a Mánherzék Tóniját vette észre a kisablak alatt, egyenesen megbosszankodott. Mert Tóninak nem volt valami jó híre; — dologkerülő legénynek hírelték, a ki, ha mást nem is, de az istenadta napot folyvást lopta. Elég csinos legény volt sovábnak; csináltvirágos kalapot viselt és a bajuszát sem nyirta; a rossz híre miatt talán még jobban tetszett a falubeli szűzeknek, a kik tudták róla, hogy a maga fajtájabeli legényeket kiszokta taszigálni néha a kocszmából. Duhaj volt és verekedésért ült is. A leányok pedig nem tartják ezt dehonesz-

tus dolognak; inkább még szívesebben táncolnak a virtussal, mint az anyamasszony katonájával, a milyen elég akadt a faluban.

Kancsal Pál ezt még a maga fiatalságának volt idejéből tudta. Ő is ezen a réven kapta azt első feleségét. A többi kérofélélet tudniillik hamarosan megrázogatta, mint a lisztes zsákok. Csak hogy ő helyt állt a dologban is és tudott keresni az asszonynak, illendően. A virtust még nem bánta volna; de a léhaságot utálta és féltette a leányát, hogy utójára is belebomlik a nem neki valóba.

Addig-addig, hogy nem állhatta tovább, szóba ereszkedett magával a legénnyel, ilyenformán: — Hallod-e te Tóni, nekem ne járj többet az után a fruska után, mert ha még egyszer a kisablak alatt kaplak, megpuhítalak. — Nyomatékképen felkapott a kovács udvarán levő szekérrudak közül egyet és könnyedén megfogta a feje fölött.

Tóni úgy elbámult ezen, hogy még a szája is tátva maradt. A goromba szót, a mi már-már a száján volt, visszanyelte. Volt esze, hogy ne puhítsa magát; kivált efféle pálzával. Magába fojtotta, a mit gondolt és eldaldogott. Kancsal gazduram pedig megkönnyebbülten dobta le a rudat és hazaballagott.

Nap-nap után leste azután a kisablak tájékát esténként, de nem vett észre gyanusat. — Tercsike semmitsem tudott az esetről; — jókedvű volt és nem látszott rajta, hogy valami hiányossága volna. Nyilván nem búsult azért, hogy Tóni elmaradt. — A ház teljes békesége ilyformán zavartalanul meg volt és Kancsal gond nélkül végzte a maga dolgát, a mi néhánéha fuvarozásból is állott. Jó lovai voltak és ha éforsponst kellett, még a bíró is mindjárt őt rángatta elő. Megtette szíveségből, hogy vállalta a fuvarát, jó pénzért. Főképen minthogy maga is szeretett egy kicsit kóborogni, világot látni. — A kocsin elüldögélt, a mig hajtott; pipázott a közben és gyönyörködött a változatos határookban, a melyeken áthaladt. — Csikót is nevelt s azt tanítgatni kellett; — ha már jól tűrte a hámat s a zaflát, akkor öröm volt nézni a járását, hogyan szokik a vén ló mellé. Ez mulatsága volt Kancsalnak s így nem sokat szabódott, ha mennie kellett valahová; többnyire a vasutra, vagy néha vadászokkal ide-oda; azok még szivarral is ellátták s megkínálgatták egy pohár jó borral.

Egyszer egy ilyen fuvarból koczogott hazafelé jó későn s mégis korán, mert otthon nem várták. Úgy volt, hogy csak reggelre jön meg, de az urak a rossz idő miatt nem ma-

radtak kint, hanem elvasúztak és a fuvarost haza eresztették. Kancsal nem sietett; kimélt a csikót; lépésben hajtott inkább, mint ügetésben. Tizenegy óratájú jutott az utcájába, a mikor már tele volt hintve az égbolt csillaggal. Hát a mikor a saját lakóházához közeledék, lát am valami emberforma árnyékot a kisablak alatt, a mely fölé erősen hajlott egy akácfa.

A fejébe nyílt. — Ez Tóni, — gondolta és már erre a pusztá gondolatra is előntötte a méreg.

— No lám, nem valék itthon s máris... — dörmögte vastag bajusza alá, nagyot fújva dühében. De itt az utcán nem hagyhatta magára a csikót, a melyre folyvást vigyázni kellett; nem is állott meg, hanem folytatta az útját és kieszelte sebtében, hogy a kapuhoz áll előbb; ott a lovak nyugodtan várnak a kapunyitásra; hisz' ők is szívesen igyekeznek itthon a jászol elé. Úgy tett; de a mikor a bakról leszállott; nem a kaput nyitotta, hanem ostorral a kezében, lábujjhegyen futott a szögletre s úgy csapott le a fenestráló legényre, mint héjja a varjúra. Felemelte az ostorát és végig akart vele suhintani a meglepett árnyékra. Előre rákiáltott: — rajtakaptalak most, kötnivaló...

De még mielőtt leestűt volna, ijedt hang szólalt meg, a mely nem volt a Tónié: — Az istenért, gazduram, meg ne üssön; — tisztességes szándékban járok én itt! — Remegett a félős hang s így közelről az árnyéka is jóval kisebb volt mint Tóni. Kancsal hallotta, hogy becsapódik a kis ablak belülről és hirtelen megösmerte a jegyzősegédet, a kit épen jegyzőnek jelöltek a szomszédos községben; híre járt, hogy bizonyosan meg is választják ott, rokona lévén távolról a főszolgabírónak.

Kancsal megszeppent. — Tyűh! Ez baj lett volna, gondolta; a hivatalos urak nem ijednek ám meg a kocsiárfogatástól; — a csendese se kutyá!... hm! Lassan eresztette le az ostorát. — De azért forrott a vére és alig tudott nyugodtan beszélni. — Úgy — úgy! — tisztességes szándék, no lám... Most mindjárt éjféli lesz; lám! — De ha már így van, akkor csak tessék beljebb kerülni; akkor mindjárt elintézzük; — megkérdezzük Tercsit; — cszt! ha minden úgy igaz, a hogy maga mondja, hát akkor majd meglássuk. A fiatal ember nem mert ellenkezni. Lehet, hogy nem is akart. — Az az őszemű fruska megérhette neki ezt a kis ijedséget; talán ko-

molyan is olyrsmit gondolt, hogy így van rendjén; hisz' szerelmek, hát akkor kinek miköze ahhoz másnak, ha bomlik; csak az ő baja az. Mindenekelőtt pedig most legalább kisló, hogy Tercsike hogy érez. A többit azután vigye el az ördög, ha neki úgy tetszik.

Elő ment; Kancsal Pál pedig utána. A mélyen alvó kövér svábasszonyt, ez időszert Kancsalné, alig lehetett feldörömbölni, hogy nyisson ajtót. A mikor felriadt, ijedten kiabált tüzet, rablót. Tercsike vigasztalta meg valahogyan, hogy semmi baj sincs, csak a gazda jött meg.

A mikor Kancsal végre bejuthatott, ott látta maga előtt a kedves életpárját olyan kevéssé felruházva, hogy első dolga volt rádobni a súbját, a melyet még kánikulában sem hagyott el, ha fuvarba indult.

— Jesszus ná! Kiabálta az asszony az idegen férfi láttára és beszaladt kendőért, megymásért. Mire visszakerült, akkorra Kancsal már ki is faggatta Tercsit. — No beszélj most, te fruska; — mi igaz, hogy igaz; — de úgy hazudjál, hogy mindjárt kitapcsom a beledet. Tercsike rémülten fakadt sírva. Ijedtlen megnémult. De a segédjegyző bátran toppant a gazda elé.

— Mondtam már, hogy tisztességes szándékkal vagyok; ha Teresi hozzám jön, elveszem. Kell-e még több?

No, ennél több még Kancsal Pálnak sem kellett.

Szeliden fogta meg a kisleány karját s odalódította a legényhez.

— Aszondom, nekem ne rezonirozz, hogy ha fenestrálni nem rösteltél; most aztán tedd ám jóvá.

Tercsi abban hagyta a sírást. Olyan lett az areza hirtelen, mint a nyári égbolt hamarcsan múlt zápor után: ragyogott, mosolygott.

Egy szót sem szólott, csak rákaczagott az apjára és szemérmes boldogságát belerejtette a legény mellébe, a melyhez szorosán simult, biztatás nélkül is.

Még a mostoha mamája is elégedetten és hangosan nevetett és a jó példán buzdulva ő is odasimult az urához.

Kancsal rácsapott a felesége kövér hátára; — Eredjete aludni, no; — a többitől ráérünk beszélni.

S a végén a kis Kancsal-Tercsiből csakugyan jegyzőné ténsasszony lett.

A NYUGATI HARCOTÉRRŐL. — NÉMET KATONÁK FUTÓ-ÁRKOKAT ÁSNAK, A MELYEKEN ÁT A LÖVÉSZÁROKBA LEHET JUTNI.

AZ ARGONNEOKBAN. — NÉMET KATONA TROMBITÁVAL JELTAD.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

— Testvériség. —

Mikor megjött a hír, hogy a zseniális Hindenburg hálója másfél-száz ezer orosz katonát halászott nem ki a Mazuri-tavakból, hanem bele a Mazuri-tavakba, egyáltalában nem a fájdalom vagy a részvét volt az, a mi megrettentette a szívünket. Legyünk őszinték és mondjuk ki, hogy: sőt ellenkezőleg. Nem a fogunk kecsződött össze az ijedtségtől, hanem inkább a bokánk a vidám érzéstől, hogy ennyivel kevesebb ellenségünk van a világban. Lelki műveltségünkkel szemben való kötelességünknek éreztük mindenestre, hogy ne perdüljünk tánczra, sőt a humánus részvét egy szavát is elpottyantsuk: de ez a szó nem a kifejezése, hanem csak a pótlása volt annak az érzésnek, a melynek hiányát takarta. — St. Eloi-nál az angolok az első hír szerint tízezer katonájuk életével fizettek meg egy másfél kilométer széles és négyszáz méter mélységű földdarabot, a melyet a németektől elragadtak. Irtózatos ár, de a későbbi hírek megvallották, hogy még irtózatosabb volt. Nem tízezer angol katona vészelt el ott, hanem huszonegyezer. Londonban elsápadtak az emberek: Berlinben bizonyára nem. Ott gyászra vált a siker öröme, itt megenyhült a szokatlan kudarc fájdalom. Mert nem tízezer angol férfi halt meg, hanem huszonegyezer.

A mi vérvesztésünk Przemyslben, hála Istennek, a nyomába se ér annak, a mit az oroszok akár a mazuri katasztrófákban, akár a galicziai nagy vár első ostromában szenvedtek. De belemarkolt a szívünkbe, a kín tűzével égíti a szemünket és gyászfátyollal vonta be gondolatainkat. A vár hősi védőit hasonlíthatatlanul drágábbnak és összemérhetetlenül siratni

valóbbnak éreztük, mint éreztük, sőt nem is éreztük ama sckszorosán több tizezreket.

Holott bizonyos, hogy embernek az orosz, az angol is ember. És a ki a frontban áll, szenved és vérzik, azokban az csztagokban is épp úgy az eleje, a legjava virága és termő ága a nemzetnek, mint minálunk. Az se a csatamezőn pattant ki gyilkos fegyverrel a kezében, hanem jött valahonnan, a hol hivatást, házat, reménységet, szülőt, asszonyt, gyermeket hagyott és a hová sóhajt, könnyet, ölelő gondolatokat küldött hazafelé a lövészárokból. Az is reménykedett vissza valahová, ha majd vége lesz a világveszedelemnek és azt is ke-servesen várták vissza, szorongva, sirva és imádkozva valahol. Ivanovics Iván éppen úgy ember volt és esetleg éppen úgy családos, rendes, becsületes és jóra való, mint Kovács István és egy Kovács István pusztulására száz meleg könnyet ad a szívem, százezer Ivanovics halálától egyet is megtagad.

Mióta tanítják a világnak, hogy testvérek vagyunk mindnyájan, a kik emberek élünk a földön? Száz meg száz és ezer meg ezer esztendő óta apostolok, próféták, forradalmárok és vértanúk. Hirdették sziklán, máglyán és kópádon. De hogy tudjam elhinni, mikor a szívem az ellenkezőjét érzi? A világot állítólag kisebbé tette a technika fejlődése. A maga nagyszerű eszközeivel megszüntette a végtelenséget és megcsökkentette a távolságokat. De úgy összesugorítani a világot, hogy igazán beleférjen akár a gondolatunkba, akár az érzésünkbe, hogy átlátni, vagy éppen átkarolni is tudjuk, semmiféle fejlődés nem volt képes. Se a tudományé, se az emberé.

Az értelmünk nagyon kíváncsi és az érzésünk nagyon érzékeny. Nagy fölültekre van szükségünk, hogy az agyunk kielégíthesse ku-

rató szenvedélyét és nagyon sok testvérré, hogy ne érezzük magunkat elhagyatottnak és érzésünk ne ütközzék minduntalan az idegenség szikláiba és jéghegyeibe. De az egész világ még mindig túlságosan széles és túlságosan számszerű a gondolatunk, mint a szívünk számára. Az egyetemeséget, a minden határon túl való testvériséget a modern megismerések alapján reális programnak a nemzetközi szociáldemokrácia tette. És ez a tan lett a háború első esetjé. Ott, a hol legnagyobb prófétáit, legkitünőbb vezetőit és leghatalmasabb táborát látjuk, Németországban. Ez a tábor műveli a hősiesség csodatetteit Flandriában meg a Vogézekben és ezek a vezérek: közösi-tették ki Liebknechtet, a nagy Liebknecht fiát, mert éles szót ejtett Hindenburgról.

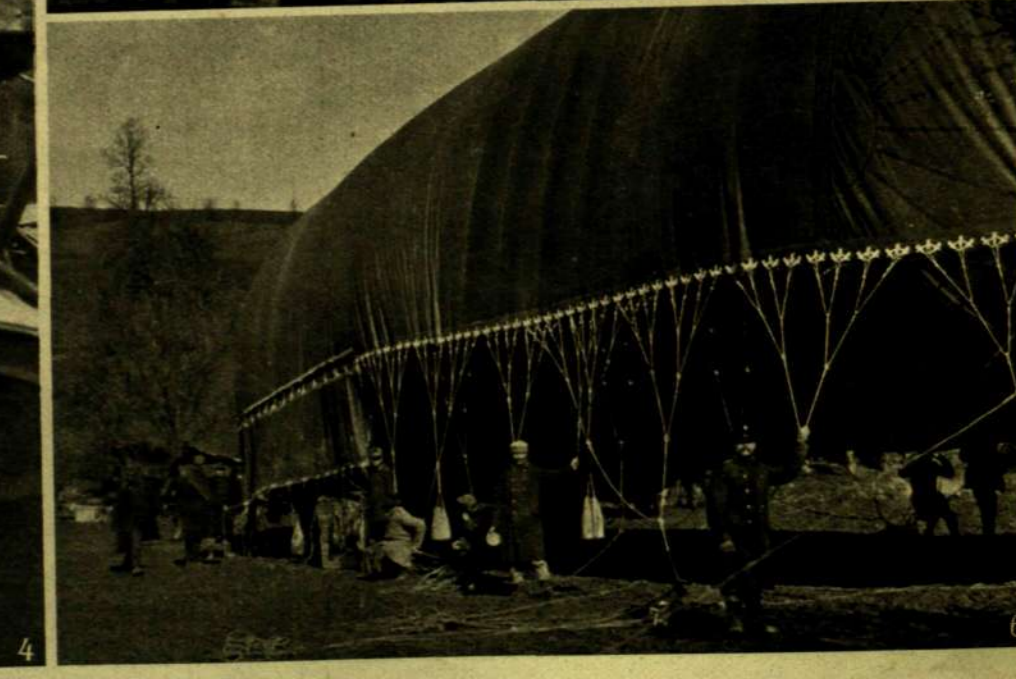
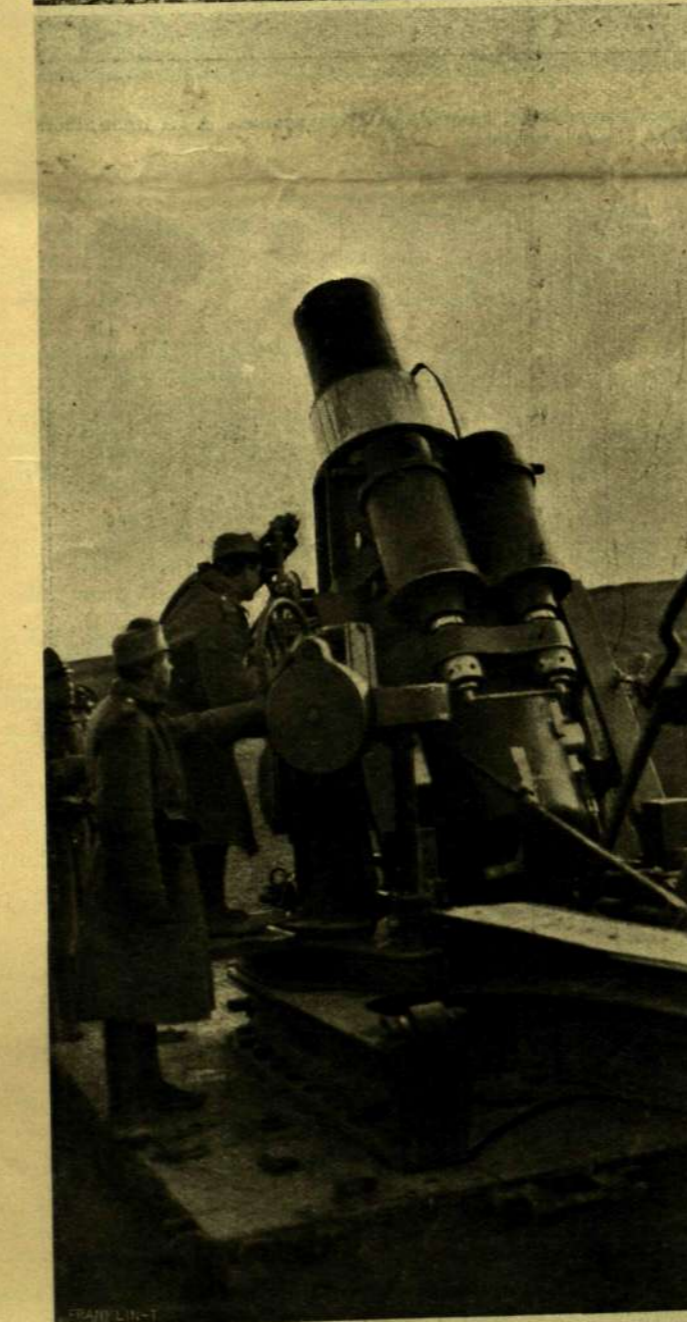
Czáfolata vagy éppen megcsúfolása ez a testvériség ideájának és ideáljának? Egyáltalában nem. Csak kénytelen megismerése annak, hogy se agyunk, se szívünk nines a határtalan-ságra alkotva és a vonalak a térképen nem akadályait jelentik az emberi együttérzés tö-rekvésének, hanem az eredményeit. A fák nem szökkelnek az égig. Különvalóságokra van szükségünk, hogy közösségeket érezhessünk. Semmi se lenne szétszúrtabb és megöröltebb, mint egy egységes világhatárok, érdekek, fölfogások, nyelvek és erkölcsök különbsége nélkül. E ha-tártalan egység következése nem az lenne, hogy Ivanovics Ivánt is testvéremnek érezném, de az, hogy Kovács Istvánhoz se lenne több és melegebb érzésem, mint Ivanovics Ivánhoz. Úgy vagyunk alkotva, hogy mindenkinek tar-toznia kell valahová. Ez az, a mi nem külön-böző közösségekbe bontotta, hanem különböző közösségekbe fűzte össze az embereket. Az emberi testvériség maximuma: a nemzet.

Szöllösi Zsigmond.

A felső sorban: Zimmermann Alajos, Ulbrich Rudolf főhadnagyok, Schlegel Herbert hadnagy, Nechuta Alfréd, Ausspitz György, Schanzer hadnagyok. A középső sorban: Puchner András, Hölzer Félix hadnagyok, Luksch Alfréd százados, báró Talezewich József al-intendáns, Kurz von Traubenstein József százados, báró De Pont Hugó százados, Messig Rudolf hadnagy, Schnabl Gusztáv zászlós. Az alsó sorban: Dr. Blazovsky Wladimir lovag főhadnagy, Kurz Hubert százados, Rausch Alajos intendáns, Kusmanek Herman tábornok, Hubert Ottokár alezredes, Zwiedinek Frigyes százados, Kubik Gusztáv százados.

KUZMANEK GYALOGSÁGI TÁBORNOK, PRZEMYSŁ PARANCSNOKA A MELLÉJE BEOSZTOTT TISZTIKARRAL,

1. Egy brigád szállása az istállóban. — 2. Lisztraktár a harcztéren. — 3. A megfigyelők fedezékben. — 4. Lövés előtt (30-5 cm. mozsár). — 5. Megfigyelők. — 6. A léggömb állomása.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Balogh Ede-If, a harcztérre kiküldött munkatársunk fölvételei.

KILÁTÁS A NIDÁRA.

(Ebből a nézőpontból lapunk 10-dik számában a 156-ik oldalon közöltünk már egy felvételt. Ez a mostani három héttel később készült ugyanonnan. A két front között levő falu itt már össze van löve, az ellenséges csapatok közelebb jöttek egymáshoz)

TÜZÉRSÉGI MEGFIGYELŐ ÉS TELEFON-ÁLLOMÁS EGY OROSZ-LENGYELORSZÁGI HARCZTÉREN.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Jelfy Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

EGY 30'5-ES MOZSÁR KIRAKÁSA A VONATBÓL.

A MENÁZSIT NÉGYES FOGATON VISZIK A RAJVONAL MÖGÉ.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

OROSZ-LENGYELORSZÁGI TAJ OLKUSZ ELŐTT. — Jály Gyula, a hárszere kiképzés utazásának féltetele.

ARANY JÁNOS ÉS AZ OROSZOK.

Arany Jánosnak egy eddig kiadatlan levelét közli az 'Irodalomtörténeti Közlemények' című akadémiái folyóirat legújabb száma. A levelet a költő 1877-ben írta Jovanovics Jánosnak, a nagy hírnevű szerb költőnek, Petőfi és Arany szerb fordítójának, a ki engedélyt kért tőle a 'Murány ostroma' lefordítására. Arany készséggel adja meg az engedélyt s levele végén, válaszul Jovanovics megjegyzéseire, melyeket nyilván a magyar közvélemény akkori török-barát magatartására tett a szerb-török háborúban, ezeket mondja:

Levele végzakára, melyet érdeklél olvastam, engedje meg, hogy ne válaszoljak tüzetesen. Magamról, ki vérmérsékletem s egész dispositiómnál fogva akkor sem harsogtattam valami erősen a szabadság trombitáját, mikor saját élethálál küzdelmünk követelte, — magamról mondom, nem is szólva: Ön, mint magyarországi ember, bizonyosan ismerni fogja nemesek az itteni hangulatot, de azt is, mi e hangulat alapja. A keleti keresztény népek szabadságküzdelmét a magyar nemzet épen oly rokonszenvvel kísérel, mint a lengyeleket mindenkor, — ha orosz terjeszkedést nem látna benne, mely első sorban hazánkat fenyegeti végromlással. Adja isten, hogy Ön fajrokonai, most kivivandott függetlenségükért idővel ne kényserüljenek még hatalmas zsarnokság ellen küzdeni!

Bocsánom meg e vaktába idevetett észrevételért, és fogadja szíves üdvözlésemet s a nagyra-bebecsülés ösztöne kifejezését, melylyel maradok igaz tisztelője
Arany János.

Nagy költőnk ebben a megjegyzésében is, mint egész munkásságában és egyéniségében a magyar nemzetben, úgyszólván kivétel nélkül minden tagjában élő tudatot fejezte ki. Az a formulálás, a melyet ő a balkáni népekkel szemben való álláspontunknak ad, pontosan kifejezi azt, a mit e dolgban apáink gondoltak és a mit mi magunk is gondolunk ma. Más szavakkal, részletesebben indokolva és széles történelmi és diplomaciai távlatba helyezve, ugyanezt az alapszemléte fejtí ki gróf Andrássy Gyula is 'Kinek béne a háború?' című legújabb könyvében; apáink nemzedékének költője és a mai nemzedék vezető politikusa, amaz a legteljesebb békében, emez a legszörnyűbb háború közepén egy gondolatban találkoznak. Ez már magában is bizonyító erejű tanúság a mellett, hogy az orosz veszedelem mennyire mélyen belemet a mi nemzetünk köztudatába.

Arany János nem volt ellensége az oroszoknak. A mit valamennyire ismert belőlük, az irodalmukat nagyra becsülte. Ő volt az első egyike, a ki felhívta figyelmünket az orosz irodalomra s bizonyára az első volt azok között, a kik észrevették, hogy az irodalmában megnyilatkozó orosz népszellem bizonyos egyezéseket mutat a mi néptünk szellemével, némely vonásokban a társadalmi viszonyok is egyez-

nek és írónknak az orosz írókat állította példaképül, hogy mint ezek, törekedjenek nemzetünk társadalmi viszonyainak, a néplelékek pontos, hű és szeretettel elmélyedő rajzára. Gogoly 'A köpönyeg' című novelláját is fordította példaadás okából. Az orosz irodalom az ő idejében kezdett ismertté válni Európában s ő mindjárt örömmel üdvözölte az új jelenséget.

Hasonlóképen volt a szerbekkel is. Aligha ismerte egyebüket, mint irodalmukat, ezt azonban nagyon szerette és sokra becsülte. A szerb irodalom akkor még jóformán teljesen népköltészet volt, az úgynevezett műköltészet csak fejlődött s máig sem tudott népballadái és dalain kívül olyan munkát vagy egyéniséget felmutatni, a ki az általános európai mértékre felemelkedett volna. De Aranyynak épen a népköltészet naiv és nyers szépségei iránt volt a legnagyobb érzéke; nemesek ismerte a szerb népköltészetet, hanem egy érdekes balladaserű versében, inkább kísérletképen, a saját szerű formával való játék kedvéért, — a mit ő, tudjuk, nagyon szeretett, — utánolta is. A korabeli magyarországi szerb irodalom főbb embereivel, úgy tudjuk, némi érintkezést is tartott fenn. Ő különben sem volt politikáló ember, szellemen bejárta a világ irodalmának egész területét, hármennyire benne gyökerezett egyénisége minden szálával a maga nemzetében, igyekezett megérteni minden más nemzetnek irodalmában nyilvánuló szellemét, — tudjuk, még a kínai irodalom is érdekelte. Ez a szellemi kíváncsiság sem engedte, hogy bármely nemzet ellenére elfogult legyen. A nemzetiségi kérdésben is, mint mindenben, a mérséklet híve volt s bár nem tudunk erre vonatkozó nyilatkozatairól (politikai véleménynyilvánítás nála alig fordult elő), biztosra vehetjük, hogy ebben is Deák és Eötvös József álláspontját helyezte.

Ha ilyen ember fogalmazza meg azt a gondolatot, mely a nemzet politikai gondolkodásának állandó álladékká válik, akkor ezt úgy kell tekintenünk, mint annak biztos jelét, hogy ebben a gondolatban a nemzet önfentartási ösztöne nyilvánul s a veszedelem, a melylyel szemben védekezik általa, csakugyan megvan.

A szláv és különösen az orosz veszedelem gondolata körülbelül száz esztendeje él a magyarság tudatában, teljes elevenességgel és felelmetes tudatossággal azóta, a mióta Oroszország végleg elnyelte Lengyelországot. A lengyelekkel a magyarok évszázadokon át szoros érintkezésben voltak s a két nemzet társadalmi szerkezetében, politikai rendjében igen lényeges egyezések fejlődtek ki. Ha majd egyszer történetírásunk a nyers anyag-feldolgozáson túl lesz és be fog pillantani a jelenségek mélyebb rejtelmébe és meg tudja látni a finomabb vonásokat is, a lengyel-magyar kapcsolatok dolgában alighanem igen érdekes dolgokat fog ki deríteni. Ez a szoros társadalmi és erkölcsi kapcsolat a congeniális megértés mielőtt idézte elő köztünk és a lengyelek között. Mikor aztán az orosz telhetetlenség fölemésztette az

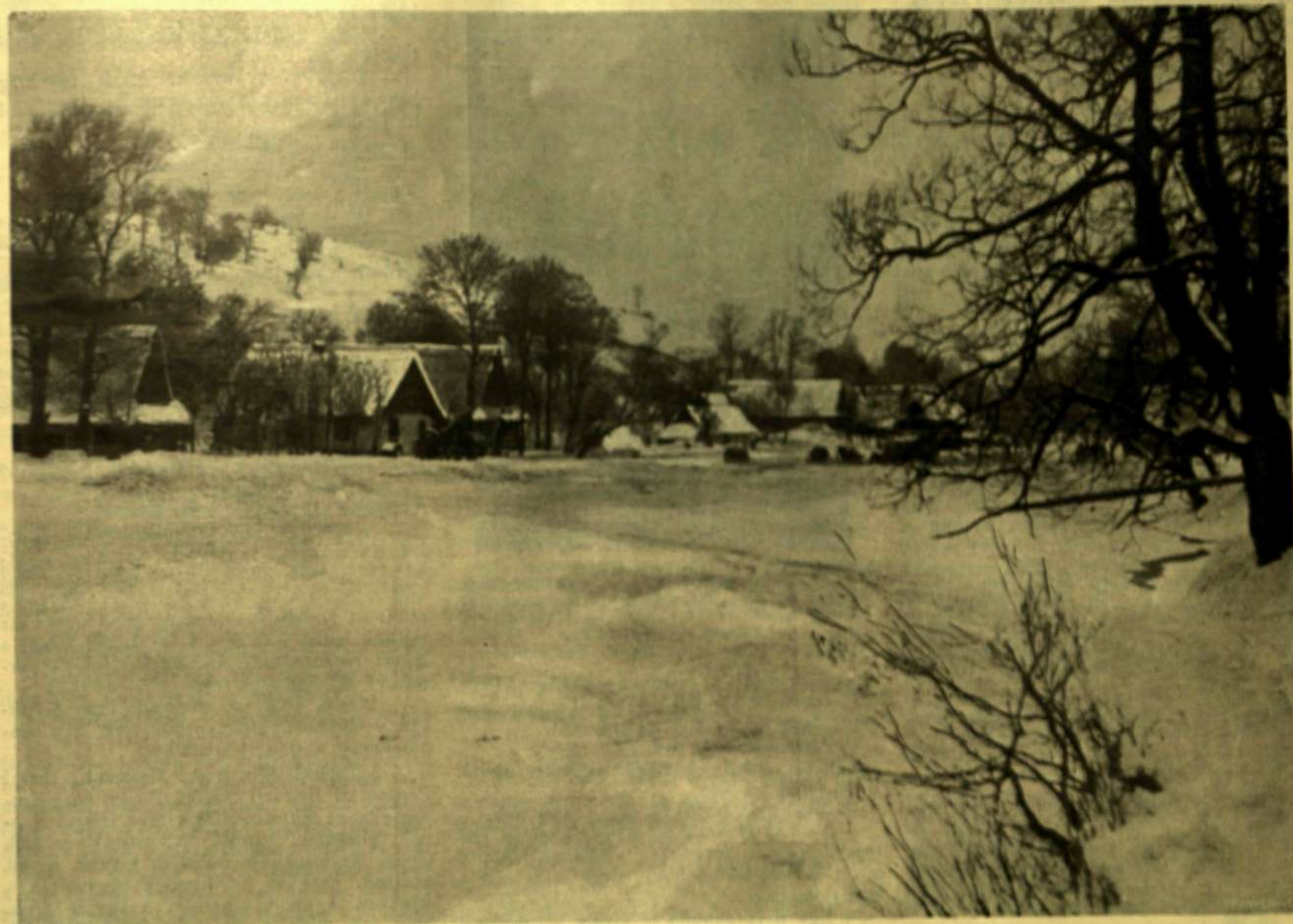
ősi lengyel királyság szabadságát, a magyarság mélyen megdöbbent. Nemesek nemzeti szentimentalizmusból és évszázados barátságából szajrált a lengyeleket, hanem észébe jutott az is, hogy hátha most majd ránk kerül a sor? Éreztük, hogy az oroszok útjában a Földközi-tenger felé mi vagyunk a legközelebbi lépés. Innen keletkezett a gyanakvás és aggodalom az oroszokkal szemben, a melyet a szabadságharez eseményei csak fokoztak. Nem véletlen dolog, hogy szövetségünket a németekkel magyar ember kötötte meg: Andrássy politikai koncepczióját a magyarság önfentartási ösztöne sugallta.

Már most a balkáni szláv nemzetekkel mi bennünk mindig megvolt a hajlandóság a rokonszenvre és támogatásra. Különösen a szerbek iránt néhány évtizeddel ezelőtt, az Obrenovics-dinasztiának jóformán egész uralkodási ideje alatt határozott rokonszenv mutatkozott a magyar társadalomban. Csak mióta a Karagyorgyevicsok trónra jutásával mind jobban nyilvánvaló lett, hogy a szerbek végképpen az oroszok protekciója alá adták magukat — csak azóta van nálunk a szerbek iránt gyanakvás. Hova-tovább úgy kellett vennünk a szerbeket, mint Oroszországnak egy ellenünk előretolt őrségét, a mely számunkra állandó fenyegetés. Szerbiára csak annyiban néztünk gyanuval, a mennyiben Oroszország eszközeivé vált ellenünk. Ez a gondolat is megvan Arany János levelének sorai között.

Oroszországgal szövetségben lenni egy gyöngy és kicsiny nemzetnek, annyi, mint Oroszország alattvalójának lenni. A szerbekkel sem azért szövetségek az orosz, hogy őket támogassa, hanem azért, hogy eszközre találjon bennük tervei megvalósítására. Ha elképzelnők az elképzelhetlent: Magyarországnak orosz fenhatóság alá kerülését, ez egyúttal Szerbiának orosz fenhatóság alá kerülését is jelentené. Hogy az önállóság külső jeleit megtarthatná, az nem változtatna azon, hogy az önállóság minden lényeges elemét elvesztené. Erre céloz Arany is utolsó mondatával: 'Adja Isten, hogy Ön fajrokonai most kivivandott függetlenségükért idővel ne kényserüljenek még hatalmas zsarnokság ellen küzdeni.' A szerbek azt hiszik magukról, hogy ők a szláv eszme szolgálatában állanak, de nem bírják észrevenni, hogy ezzel feláldozzák a szerb eszmet, a mely végre is fontosabb és közelebbálló kellene hogy legyen nekik.

Az a gondolat, a melyet Arany János levelében megfogalmaz, körülbelül az egyetlen világpolitikai gondolat, a mely behatolt népünk legszűkebb rétegeibe. Ebben csaknem kivétel nélkül találkozik a magyarság, a mely politikailag máskülönböztetetlenül is jobban társadalmunknak ez az egy állandó, szinte dogmává lett külpolitikai gondolata. Beánk nézve ez a mai háború küzdelmeinek alapgondolata. Jól-ésik, megnyugtató, hogy nemzetünk legnagyobb költője is, mintegy a sírból kikelve, erre figyelmeztet.

S. A.

KOMANCEA GALICIAI FALU A KÁRPÁTOKBAN.

MAGYAR NÉPFÜLKELŐK EGY OROSZ-LENGYELORSZÁGI KÖZSÉGREN.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRHEŐL. — Jály Gyula, a hárszere kiképzés utazásának féltetele.

EGY BOMBA TÖRTÉNETE.

Lengyel regény az 1905-iki lengyel forradalmi mozgalom idejéből. (Folytatás.)

Írta STRUG ANDRÁS.

— Ha a maga pártjának a harci csoportja számára kell, hát gyártson magának bombát! — kiabált az egyik.

— Ugyan sokra fogtok menni lopott fegyverekkel!

— Micsoda elvtárs maga, hogy eladja a bombát! Ez aztán a lengyel szocialista! Naplopó!

— Ó nem oka semminek! Az öcsése adta oda!

— De ő felelős érte! Neki adták oda! A párt ezért le fogja nyúzni a bőrét!

Fritz azt hitte, álmodik. De Móríc azonnal megértette, miről van szó.

— Elvtársak, szót kérek! — kiáltott. — Egy formai kérdést elvtársak, a lengyel pártból!

A mint látom, valami sötét alakok megint pletykáltak. A proletáriátus ellenségei megint meg-rágalmazták a szocialdemokrata-pártot! Egy szó sem igaz az egész históriából. Senki közülünk nem szolgáltatott ki semmit. Senki nem is gondolt efféle. Elvtársak, a bomba itt van és annak rendje és módja szerint ki fogjuk nektek szolgáltatni. De mit kíván a rend, elvtársak?

A rend azt kívánja, hogy ugyanaz az elvtárs jöjjön érte, a ki idehozta vagy pedig jöjjön valaki a párt igazolványával. Mi nem ismerünk titeket. Ti, ne vegyétek rossz néven, idejöttök húszával, elviszitek és aztán holnap jönnek huszan vagy akár százhuszan a pártból és leszidnak és fenyegetnek minket, hogy egy ilyen fontos tárgyat ismeretlen embereknek odaadtunk...

— Igaz az, hogy itt van?

— Igaz. Egy ember velem jöhet és én megmutatom neki.

Fölmentek ketten a szobába. Ezalatt Fritz töltögetni kezdte a rozspálínkát, a mit kértek.

— De csak képzésért, elvtársak, — jegyezte meg.

— Nem azért jöttünk, hogy itt behozzuk a kommut.

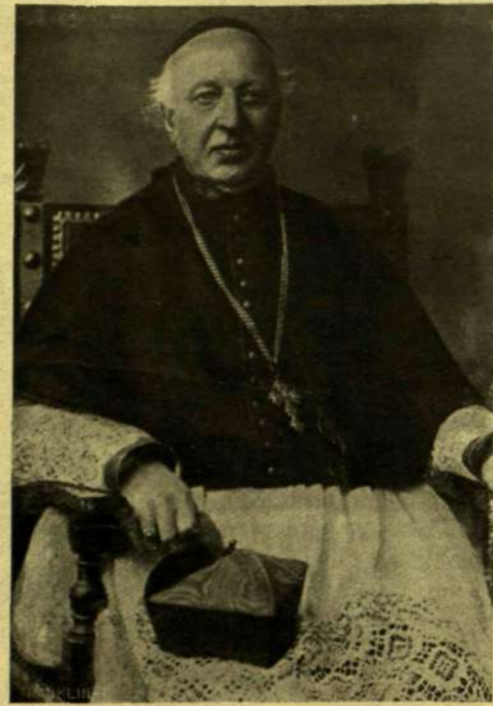
— Elfogtak nálatok valakit?

— Nem. Idejében értesítettük őket. Senki sem maradt itt közülük.

— Alaposan kutattak?

— Jócskán.

— És hová rejtették a bombát?

A most elhunyt Agliardi bíró, aki 1893-95-ig Bécsben nunzius volt, s a kinek az egyházpárti harcokban való szereplése miatt Bányfy megbuktatta Kálnoky külügyminisztert.

— Nálam volt az egész idő alatt! Igen! Utóttek engem, de én meg sem mukkantam. Nézték, hogy összeverték az arcomat.

— Szerencse, hogy nem robbant fel.

— Ezek újfajta bombák, amerikai zárral. Ezek aztán biztosak!

— Mindegyik biztos, a míg le nem esik.

— Vannak olyanok is, a melyek olyan biztosak, hogy a kövezethez vágthatod, mint a követ és meg se mozcizan. Ezek aztán már a legbiztosabbak.

— Egy ilyet dobtam el tavaly a márciusi zavargásokor kétszer is teljes erőmből. De csak büzlött, semmi egyéb.

— Most más idők járnak. Egész más munka...

— Biztos akkor a bomba, ha az eldobáskor felrobban. Az ilyet vattába csavarják.

Néhányan az emberek közül alkudoztak Móríczal a bomba kiadásáról, a többiek pálinkát és sört ittak és mulattak.

— Kinek van ez vajjon szánva? — vetette közbe Fritz.

— Nem tudjuk. Akárkit talál is, szíven találja a ezarizmust.

— Talán Karnakovnak? Máris túlsokáig hagyja élni a párt. Az ember csudálja, hogy még itt jár-ke.

— Nem fogja elkerülni...

— Tegnap hármat akasztottak.

— Kettőt, — a harmadik rabló volt.

— Az is ember.

— Ismerjük. Nyomorúságból...

— És a nyomorúság? Honnan ered az? — kérdezte a jelenlevők egyike mély basszus hangon, egy nehéztekinetű, vastag, nagy legény.

— Persze Amerikából. Furcsa kérdés!

— Mondd meg hát, ha tudod.

— Tudom is. A mi butaságunkból.

— Ez már igaz, — helyeselt a vastag. — Buták vagyunk. És a pártunkat úgy kellene hívni: a buta szocialista-párt.

— Ohó!

— És a butaságért teszed a fejedet koczkára?

— Eh mit, a fejem!

— Hát akkor mit keressz közöttünk?

— Arra várok, hogy megokosodjatok. Üldözik Karnakovot, vadásznak Karnakovra, átkozzák Karnakovot és mindez nem más, mint igen nagy butaság. Ez a Karnakov megbolondított itt Lodzban mindenkit. Minden számár rajtunk mulat már és ezt kérde: mit csinál a harci csoportotok? Megfizett titeket Karnakov? Mit kaptatok tőle?

— Persze, azok azt szeretnék, hogy helyettük dolgozzunk. Hogy aztán csak úgy odaülhessenek a terített asztalhoz.

— Scheibler! Silberstein! Gromann! Geier! Poznanski! Heinzel! Schille! Bielowski! Krusche-Ender! Kunitzer! Nem elég ennyi? Vannak bombáink, vannak fegyvereink és ezek élnek! Meghíznak és csinálják tovább, a mit akarnak. Ezek az intelligensek elcsavarták a fejüket. A finom uracskák, a komité-tagok. Most már vannak sztrájkok, szervezetek, sok telenyomatott papír és beszédek, beszédek vég nélkül — és ezek a disznók, egyik olyan, mint a másik, ott ülnek a palotáikban és halálra nevetik magukat rajtunk! És örökké gazdagok fognak maradni és örökké inni fogják a mi vérünket!

— Igen ám, csak hogy ez ökonomiai terrorizmus volna!

— Ugyan, de megijesztettek titeket! Ugyancsak kitanítottak! Hosszú szavakat találtak ki és ezekkel teletömik a szátokat. De mit jelentenek ezek a szavak? Semmit. Mióta a világ áll, a munkás az ilyen Geiereknek mindig az életükre fog törni.

— Megbolondultál? Hát védjük mi Geiert?

— Talán Geier-pártiak vagyunk?

— Úgy védjük Geiert, a hogy te Karnakovot! De mi tudjuk, miért, te pedig nem...

— Tudni azt jelenti, hogy ezzel a bombával nekimegy Geiernek. A hogy tiz év előtt Kunitzer a levegőbe repült.

— Ezzel nem pusztítod el a burzsoát! Lát-szik, hogy kevés nyomtatást olvassz.

— Elég volt belőle. Azt olvasom, a mit a tömeg emberek akar és hogy ezt akarja, azt tudjátok ti is. Ti sem akartok mást, csak féltetek az intelligensektől. A ki ezt nem érti, az nem munkás.

— Ezt az elvtársak nem csinálják sehohol a világon. Ha helyes volna, megtennék.

— De igenis, csinálják! — kiáltott a vastag.

— Hol?

— Hát Amerikában. Ott, a hol a legnagyobb a szabadság. Ott egy osztálytudatos elvtárs a zaját sem görbiti meg a rendőrnek, a ki a burzsoát védi. De a milliomosra rá. Nem egy elpusztult már, a kinek a eselédje több fizetést kap, mint itt Scheiblernél a direktor.

— Ez igaz. Erről én is olvastam.

— Csak hogy azok anarchisták.

— De nagy tudós vagy! Hát most már mondd meg, hogy hívják az ilyen embereket?

— Mondtam már — anarchistáknak.

— És ez talán annyit jelent, mint veszett farkas? Talán szarv van a fejükön, három lábbon járnak, szőr nő a hátukon? Hát ők nem munkások, nem épen olyanok, mint mi, nem a tőke számára dolgoznak? Ugyan, emberek, micsoda buták vagytok ti, jövevelésük és műveltek!... Jön egy afféle elcsépeint intelligens a népgyűlésre, felhúzza a verkhjét és rákezdi: tralala, tralala!... És ezer munkás, a ki mind tudja, mit akar, tánczol, mint a majom és szavaz, mint a birka. A gyűlés elítéli a gazdasági terrorizmust, így szól a határozat. Hány-szor történt ez már? És mindig az az egyforma munkás-butaság.

— De mikor mi nem ismerünk titeket, emberek.

Erre heves vita támadt, — egyike azoknak a vitáknak, a melyekről a pártok nem tudnak semmit. Ezekben jutnak napvilágra a munkás-ember legrejtettebb álmai és gondoljai, a melyek számára a programok nem tudnak formulát és a melyeket a tudomány elit és lebecsül.

Ilyenkor képződnek az élet kegyetlenségeiből félelmes igazságok. Ilyenkor keletkeznek a hallatlan eretnokségek, a melyeket semmiféle szavazás és rokonszenvek és gyűlölködések élnek családi körében, ott ülnek sovány asztalánál; ezek segítenek neki átkozott munkájában. És csak ezek maradnak meg neki, ha a sors kiveti az utcára, ha elveszi a munkáját, az otthonát, az egészségét és minden reményét.

A jó és rossz, a haszon és előny, munka és tőke, ő és a párt és a kormány kérdéseit — mindezt a munkás ésszerűen fogja fel és világos felelete van rájuk. Ezenkívül azonban szeret és gyűlöl a maga módja szerint, egészen személyesen és nem könnyen felel, ha valaki erről kérdezi.

Így beszélgettek a munkások hajnalig, ezivakodtak uraik és parancsolók fejeiről, a kik ezalatt nyugodtan aludtak palotájukban, ugyan-ebben a Lodz városában.

— Elvtársak, a harci csoporthoz tartoztok? — kérdezte Fritz egyiküktől.

— Mi a Geier-gyár önszegélyéhez tartozunk. Éjszaka vertek fel álmunkból.

— Hogy keletkezett az az ostoba pletyka?

— Tudja az ördög!

— Utóbb valaki tréfát csinált. Vannak ilyen pártönkivüli lumpok. Mi darabokra tépjük magunkat, nekik pedig mindez csak heccz.

— Majd holnap kiderül.

— Nekünk az a megbízásunk, hogy a bombát minden áron elvigyük.

— És el is fogjuk vinni. Olyan biztos...

— Erről még beszélünk. Jobban teszitek, ha nem zárkóztok be. Hiszen látjátok, hogy tudunk magunkon segíteni.

— De mikor mi nem ismerünk titeket, emberek.

— De mi ismerjük magunkat.

A két testvér most már csak tisztességből húzódozott. Mert most már látták, hogy a pártból való emberek. Ezenkívül mind a ketten örültek, hogy a veszedelmes letétől megszabadulnak.

Végül is Mórícz ünnepélyesen fölvezetett kettőt az elvtársak közül, a legnagyobb óvatosságot ajánlotta nekik és megengedte, hogy a bombát elvigyék. Ezzel azonban az ügy még nem volt elintézve. Mórícz lojális előzékenységre hivatkozott és elégtételt kért, így szólván:

— Becsület ellen becsület. Mi tisztességgel megőriztük ezt a holmit. Elviseltük, hogy bántottak minket, elviseltük a verést, félelmet, a katonai fosztogatást. Csak kolbásznkból meg-ettek a házkutatáskor három rubel árát, hogy a pálinkáról ne is beszéljünk. A ti szikaitokért is köszönetet kell még mondanunk. De most hallgassatok ide! Hozzátok a Geier-gyárba a múlt évben beállt két takács a Dreyer-gyár-ból, a lengyel szocialista-párthoz tartoznak és minekünk össze-vissza nyolcz rubel nyolczvan kopekünkkel adósok. Kalka Máttyás és Müller Albin a nevük. A könyvemben annak rendje és módja szerint be van írva. Más ember, ha ilyen tárgy van nála és meg van károsítva, mint mi, megtartaná zálogul és azt mondaná: előbb fizessetek! Mi azonban becsületes emberek vagyunk. Visszaadtunk, a mi a tiétek, de az üzletünk károsodott. Ezért nektek, mint osztálytudatos elvtársaknak jót kell állnotok és fizetésre kényszerítenetek a kollégáitokat. Meg-igéritek? Ez nagyon szép volna tőletek. És ha mához két hétre a pénzemet meghozzátok, akkor én, ámbár a szocialdemokrata-párt tagja vagyok, az első leszek, a ki azt mondja: a lengyel szocialista-párt tisztességes párt. Az öcsém, Fritz, a ki hozzátok tartozik, oda-ajándékozhatja a maga részét, azt megteheti. De az én részemet követelem minden körülmények között. Sokkal jobb véleményem van a pártokról, semhogy azt higgyem, hogy ilyen becsület-ügyben nem fogja magát tisztességesen viselni.

A munkások szavukat adták és Mórícz, a ki ismerte a lodzi embereit, biztos volt benne, hogy legalább a maga részét pontosan meg fogja kapni.

ÖREG NÉPFÖLKELŐK.

AZ ÉSZAKI HARCOZTÉRRŐL. — Garay Ákos rajna.

AZ EZRED KOCSLJA.

MENETELŐ TRAIN. — Balogh Rudolf, a harcosra kiküldött munkatársunk felvétele.

AZ ELSŐ TAVASZI NAP A DUNAPARTI KORZÓN. — (A pihenők közt lábbalozó német katonák.) Neufeld Nándor felvétele.

Volt már hajnali hat óra, mikor a kéréten vendégek, miután megfizették, a mit költöttek és barátságosan elbúcsúztak, elhagyták a helyiséget és magukkal vitték a visszazserzett pártulajdont. Fritz elvett a ragadtatva.

— Mórész — mondta — ha te belépnél a pártba! Milyen hamar kapnál vezető szerepet a központi bizottságban!

— Eh, mit, párt! Ez bizonytalan üzlet. De látod, Fritz, kedves öcsém, ha nem volna ez a fülem, ez a pfám és ez a görbe lábam, akkor a Jerke-testvérek sokat jelentenének Lodz városában. A hogy ma azt mondják: Scheibler, úgy mondanák: Jerke-testvérek. Én dolgoznék és te se járnál vele rosszul.

— Úgy volna, a hogy mondd, Mórész — sóhajtott melancholikusán az öcsése és egy szánakozó tekintet vetett a bátyja nyomorék testalkatára. Ő t. i. szép embernek tartotta magát.

V.

A külváros egy munkás-kaszárnyájának számtalan sötét ablaka közül az egyiknél ült az öreg Czvikné és gondolatlanul nézett maga elé. Közvetlen előtte fénytenger tört ki a szövőgár négyemeletes homlokzatából és a gépek tompán zúgtak. Éjfél volt már. Az öreg asszony mozdulatlanul ült, mióta mintegy öt óra előtt odatelepedett. A szoba csaknem nappali világosságot volt a beáradó fénytől. A fehér, átható villamos fény, a mely az ablakon át behatolt, előntötte a megörbült alakot, éles árnyékokkal húzta alá a redőt, arca minden vonását. Ez az arca mintha nem élt és nem is gondolkodott volna. A szeme mereven a szövőgár egy ablakára volt irányozva és mintha leste volna azoknak a fekete árnyaknak egyikét, a melyek a felső emeleten ide-oda mozogtak.

Igazán azonban az öreg asszony nem nézett semmire és nem is látott semmit, sem az embereket, sem az épületet, melyek az ő világát jelentették, sem a villamos lámpa vakító fényét. Már régóta kialudt belőle a látás, a hallás és minden érzés.

Kimerült arczán mintha valami tompa álom feküdt volna. Nehezen, ügyetlenül, csikorogva kuszák fején át szokatlan, valószerűtlen dolgok töredékei, a milyenek álmokban sem fordulnak elő. Mintha valaki durva köteleket húzna a fején keresztül, mintha nehéz porly-csapásokkal valami éket verének valami nagy kemény dologba, a mi a fejében van. E mellett nem érzett semmi fájdalmat. Sírás gyűlémet benne, de könnyei nem jöttek. Történt valami, de nem tudta, mi. Nem volt benne kíváncsiság sem. Bármí tarkaság vonult át a tudatán, ő nem esodálkozott semmin.

Nem esodálkozott, hogy megint kis gyermekké vált és hogy széles, lapos mezők veszik megint körül. Mint akkor, most is a tehenet legelteti. Az állat rángatja a kötelet és makacsul vonszolja őt az út árkából a mezőre, a hol compás, sötétzöld színben virít az uralági ló-

here. A leánya küzködik a tehénrel. Kiabál, sír, úti botjával a száraz csontritkát és rettentően fél, hogy minden pillanatban odajöhöt az uralági vadász, a rettenetes András a korbácsával és gromba hangjával. Egyszer már megverte és elvette a tehenét. Otthon aztán még háromamtyit kapott. Erre emlékszik és megmered az ijedségtől. Egészen a tehénrel van elfoglalva, ki sem tud nézni az országútra, a melyen különös emberek járnak és hajtának: idegen, szokatlan alakok, a kik láthatólag se-hova sem valók és a kik, nem tudni honnan és hová, esavarognak a világban. Csak borzasztó sűrű port vernek fel, a mely beveszi magát a szembe, mindent belep köröskörül és az árok kemény fűvét mint a hamú, behint. A kis leány teljes erejével kiabál a tehenre és egyre azt kiáltozza: Oh, hogy döglénel meg!

Halk suttogásképp esúsznak ki ezek a szavak az öreg asszony ajkán. A nap éget. A szeme és a torka tele van porral. Nem bírja már erővel... A tehen mind csak tépi mohó szájával az uralági löherét és nem tördökli a veréssel. Minden pillanatban előtöppanhat valahonnan, mintha a földből pattanna ki, András és itt fog előtte állni, ordítani fog, elveszi a tehenet és elhajtja a majorba...

Mit tegyen akkor ő, boldogtalan? Gyermeki, szörnyű boldogtalansága fokozódik, mert emlékezetére hosszú, kínos évek láncolata nehezedik, egy nyomorúsággal, fájdalommal, rossz bánásmóddal és hihetetlen munkával tele öreg élet emléke. Ez az egész boldogtalanság volt már egyszer, túlélte önmagát és elvitt magával minden erőt, minden vért is minden könnyet. Ilyen volt hát az ő sorsa. Ez az isten akarata.

Isten büntetése, — suttogta. Isten büntetése. Uram, igazságos isten, miért büntetsz egy tudatlan gyereket? Miért vered oly könnyörtelenül, szigorú apa? Miért gonoszak, dübösek, gorombák az emberek köröskörül? Ilyen a világ. Hát ilyen a világ. Ez ellen nem lehet tenni. Szenvedj és viseld el. Ha meghalsz, akkor örökre nyugtod lesz ez alatt a szent föld alatt.

Zúg a kalapács. Útés útésre. Az ék lassan, lassan behatol és széthasít valami nagyon nehezett. Valami csikorog, recseg a fejben. Mindjárt szét lesz hasadva ez a kemény meg-nem-értés. És végül is majd tapasztal az ember valamit.

Így esúszott végig az öreg asszony a világon, idegen gondolatok labirintusán át. Parancsolnak neki, megtiltanak neki. Az egyik mulat rajta, a hogy a gazdag szokott a szegényen. Egy másik sajnálja, olykor jóságos kéz is érinti és a védangyal így szól: gyere el, lélek, erről a bűnös földről, gyere az égbe, örök nyugalomra. De nem, még mindig nem. Ördögök állnak az útjába, gnyólyolják, megesúfolják, rosszul bánk-nak vele, akár csak az emberek. Még nincs munkaszünet. Még sok óra van előttem. Gyönyedj, tartsd magad és tapadj erősen ehhez a géphez.

A gépek zakatolnak, zúgnak. Forognak a kis

és a nagy kerekeik. Vég nélkül zümmögnek a hajtósíjakk. Húzódnak a vékony fonalak vég-nélkül, kibogozódnak, összefonódnak és a lelket belevonják szövövényükbe, mint a pók a zümmögő legyet. A munkanap folyik, folyik vég nélkül. A gép nem enged megnyugvást, nem enged fellelékezést. Nem szabad levinned róla a szemedet, nem egyenesítheted ki a hátadat és nem engedheted el a kezedet. Vigyázz, légy résen...

Es minden, a mi van, minden, a mi csak lehet, eltűnik. A világ el van telve ettől a zú-gástól és zakatolástól és nem marad más, csak ez a vékony fonál, a mely szüntelenül jön ki a hatalmas szövőgépből, meg eltűnik és a meg-feszült fej csak egyre gondol: hogy a fonál el ne szakadjon...

Igy ül az öreg asszony a késő éjszakában és hajlong a széken. Gondolat nélküli szemé el van merülve a fényárban, a mely a gyárból jön és gépszereien ügyes kezei, öreg, agyondolgo-zott újjai egyre csak utána nyúlnak az átfutó fonálnak, igazgatják a gép járását. Az emberi érznek az a kis maradványa, a mely még meg-maradt neki, abban az utolsó gondban emész-tődik fel, hogy az az átkozott fonál el ne szakadjon.

Mikor ment el Szaniszló? Már régen, alig emlékezett már rá. Egy év előtt, vagy két év előtt? De valami makacsul azt mondta benne, hogy ma este. Meglehet. Azért az időbeli távol-ság egyforma marad. Azért megmarad a sza-kadék.

Mikor ment el Szaniszló? És ki ő tulajdon-képen? Kió? Az öreg asszony annyira órája ül már itt és erre még nem is gondol. Valami meg-akadályozta benne. Valami borzasztó módon elveszett előle ez a tulajdon fia. Utóbb talán nem is volt meg soha. Mi az, a mi volt? Sok mindenféle volt.

(Folytatása következik.)

A HÁBORÚ NAPJAL

Március 25. A Kárpátokban az uszoki szorosról nyugatra eső arcvonalon erős orosz támadásokat visszavertünk. A harc tart. Március 24-ike egyes szakaszokon nyugodtabban telt el. 1500 orosz el-fogtunk. Viszkóvnál az oroszok támadása meghiu-sult az általunk 22-én elfoglalt állások ellen. A déli harczterén a Duna és a Száva mellett elszigetelt ágyúharczok voltak. A németek visszaverték az oroszoknak Augusztovtól keletre és délkeletre, valamint Jednorozeknál, Prasznyától északkeletre intézett támadásait. A nyugati harczterén a Maas-magaslatokon Verduntól délkeletre és a Hart-mannswelrkopfon folyt jelentéktelen csatározás-októl eltekintve, melyek még tartanak, csak tüze-rségi harczok voltak.

Március 26. A Kárpátokban a heves harczok tovább folynak. Ismételt orosz támadásokat visszavertünk. A Zaleszkyitól délre fekvő területen csapa-taink elfoglaltak tizenegy orosz támaszpontot és több mint 500 oroszot fogtak el. Orosz-Lengyel-oroszországban és Nyugat-Galicziában tüze-rségi harcz folyt. Hivatalos megállapítás szerint Przemyslben a vár átadásakor 107 ezer ember volt; 44,000 ember harcoló katonaság, a melyből azonban le kell vonni az utolsó kirohanás alkalmával szenvedett 10,000-nyi veszteséget, a többi katonai munkás, ápolás alatt levő beteg és sebesült. A németek visszaverték az oroszoknak az Augusztovtól keletre levő tó-szorosok elleni támadásait. A nyugati harczterén a Verduntól délkeletre eső Maas-magaslatokon Combrenál a francziák megkísérelték a német állások elfoglalását, de visszavetették őket.

Március 27. A kárpáti arcvonalon újabb erős orosz támadások súlyos veszteségeik mellett meg-hiusultak. Bányavölgy mellett, valamint Laborcz-révtől délre a Laborcz mindkét oldalán fekvő ma-gaslatokon a harc nagy hevesseggel folyik. Buko-vinában Caernovicztől délkeletre nagyobb orosz erőket heves harc után visszavetettünk az orosz határig, elfoglaltunk több helyiséget, több mint 1000 oroszot elfogtunk és 2 ágyút zsákmányoltunk. A Tauröggenből Tilsit ellen indult oroszokat a németek Langsorgennél megverték és Jeziarupán át a Jura-szakas mögé visszavetették. Az augusz-tovi erdő és a Visztula között az oroszoknak kü-lönböző előretöréseit visszaverték.

Március 28. Az Ondava és a Laborcz völgyé-ben az orosz támadásokat véresen visszautasítot-tuk. A völgyektől jökbra és balra emelkedő ma-gaslatokon a harc 27-én reggel óta ellanyhult. Napközben és éjjel tüze-rségi harc és csatározás folyt. A kárpáti arcvonal többi szakaszán a ma-kacs harczok tovább tartanak. 1280 oroszot elfog-

tunk. Északi Bukovinában üldözés közben további 200 foglyot juttott kezünkre. A németek az augusz-tovi erdőben orosz előretöréseket visszavertek. Pissek és Omulev közt több orosz támadás össze-omlott, Wachnál 900 oroszot elfogtak. A nyugati harczterén Verduntól délkeletre a francziák táma-dásai a Combres vidéki Maas-magaslatok ellen és a Woivre-sikon Marceville mellett a németek javára dőltek el. A Vogezekben a Hartmannswel-lerkopfon csak tüze-rségi harczok folytak.

Március 29. A Kárpátokban 28-án a Bányavölgytől nyugatra fekvő magaslatok ellen intézett orosz támadást több órai harc után, nagy veszte-ségeket okozva visszavertük. A 4. lovashadosztály ezredei, ép úgy mint az előbbi ütközetekben az 1. népfelkelő gyalogdandár csapatai példásan har-coltak és véresen visszaverték ismételt, túlerős ellenséges előretöréseket. Az uszoki szorosról északra orosz éjjeli támadások állásaink leghatásosabb tü-zén megörték. A délkelet-galicziái arcvonalon ágyúharczok voltak. Zaleszkyitól keletre a Dnyesz-teren át előretörő orosz erőket a folyón át visszavetettünk. A németek Tauröggen rohammal be-vették, 900 oroszot elfogtak. A virballen-koovói vasut mentén, Piviszkinél az oroszok egy táma-dása legsúlyosabb veszteségeik mellett összeomlott. Krasznopol környékén több mint 1000 oroszot el-fogtak, köztük egy század gárdalánust lovasolt és 5 gépfegyvert zsákmányoltak. Czichanovtól északnyugatra az oroszok egy támadását visszaverték. A nyugati harczterén csak az argonnei erdőben és Lotharingiában folytak kisebb, a néme-tekre sikeres harczok. Kluck tábornok német had-seregvezér srappel-lövéstől könnyen megsebesült.

Március 30. A kárpáti arcvonalon a Lupkov-tól délre és keletre fekvő területen ismét heves harczok fejlődtek. Nagy orosz erők újból támad-tak, a harc éjjelig tartott. Az ellenségek nagy veszteségeket okoztak és mindenütt visszavertük. A lupkovi nyereg és az uszoki hágó között szin-tén makacsul folyik a harc. Olyan orosz had-osztály is részt vett benne, a mely a Przemysl ostromló sereghez tartozott. A németek a Taurög-genét való harczokban 1000 orosz foglyot ejte-tek. Krasznopolnál súlyos veszteséget szenvedtek, mintegy 2000 halottat; 3000 fogoly, 7 géppuska, 1 ágyú és több löszkeresi a zsákmány. A Szkva mentén egy meghiusult orosz támadás alkalmával 600 oroszot fogtak el. Olszyny környékén két orosz éjjeli támadást visszavertek. Az oroszoknak az alsó Bzurán való átkelési kísérletét megghiusították. A nyugati harczterén csak tüze-rségi és árkász-harczok voltak.

Március 31. A kelet-beszki arcvonalon a nap nyugodtabban telt el. A kelet felé szomszédos sza-kaszokon a harc tovább tart. A Csimától északra és a Kalmiczától északkeletre fekvő magaslatokon az ellenségnek éjjeli is megismételt több roham-támadását vertük vissza. Az uszoki szorosról északra az ellenség súlyos veszteségei mellett szin-tén megghiusultak az oroszok éjjeli támadásai. To-vábbi 1900 embert fogtunk el. A többi arcvonalon lényeges esemény nem történt. Csak tüze-rhar-czok voltak. Március 1-je óta az ellenségnek összesen 183 tisztjét, 89,942 főnyi legénységét fogtuk el és 69 géppuskát zsákmányoltunk tőlük. A németek a Memelől északra levő orosz határ-vidéket megtisztították. A Tauröggenél megvert oroszok Skarodwille irányában vonultak vissza. Az utóbbi napokban az augusztovi erdőtől északra a német állások ellen elonyomult orosz erőket visszavetették az erdő és a tavak terepére; az e harczokban Krasznopolnál és északkeletre ejtett foglyok száma 500-al emelkedett. Klimkinél a Szkva mellett is ejtettek 220 orosz foglyot. A nyugati harczterén Pont á Moussontól nyugatra Reg-nievillénél s innen keletre, valamint a püspök-er-dőben a francziák támadásait. Ellenséges reptülk bombázták Brugge, Ghisteltes és Courtrai városokat, de katonai kárt nem okoztak.

A 'Jó Pajtás' Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja április 4-iki számába Benedek Elek írt szép verset, Szemere György elbeszélést. Sebők Zsigmond új regényt kezd Tamássy Miklós címmel, Benedek Elek kedves magánjelenetet ad a sárka kenyeréről, Lévcy József két kis meleg, nemes hangú verset írt, egy kis leány emlékkönyvébe. Endrődi Béla bájos husvétit verset írt és képet is rajzolt hozzá, Lendl Adol állatkerti érde-kességekről szól, Főenyessy János verset mond, Kóbor Ilona kis mesét, Zsiga bácsi mulatságos mó-kát, Rákosi Viktor folytatja A gibráltári összees-küvők című regényét. A rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A 'Jó Pajtás'-t a Franklin-Társulat adja ki, elő fizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, fél-évre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra in-gyen küld a kiadchivatal. (IV. ker. Egyetem-ut-cza 4.)

HALÁLOZÁSOK.

A 'harcztereken hósi halált haltak: Latkóczy Látókóczy Rezső honvédszáz százados az északi harczterén kapott sebesülésebe 42 éves korában, Máramaroszig-ten. — SRETZ KÁROLY, a 101. gya-logezred századosa, a harczterén szerzett betegségé-ben 42 éves korában, Kassán. — Kisharsányi, sárospataki és villányi HARSÁNYI LÁSZLÓ, a 68. gyalogezred hadnagya, az északi harczterén, a pa-rancsnok az orosz állások ellen rohamra vezette, 20 éves korában. — WINDHAGER FERENCZ mérnök, tartalékos honvéddahadnagy, 34 éves korában, Buda-pesten. — IJ. PETZINA ÖDÖN kultuszminiszteri számtiszt, a budapesti I. honvéd gyalogezred tar-talékos hadnagya, gazdasági tiszt, a harczterén szerzett betegségében, 24 éves korában, Kassán. — VÁRTAS JÓZSEF zászlós, az északi harczterén szer-zett sebesülése következtében a bécsi Allgemeine Krankenhausban — KŐSZEGI LÁSZLÓ, a soltvad-kerti evangélikus egyház kántortanítója, a 101-ik gyalogezred tizedese 31 éves korában, az északi harczterén. — SCHELLING LÁSZLÓ orvostanhallgató, hadapród 28 éves korában, az északi harczterén szerzett betegségében. — KELETI ENDRE, a deb-recezi 8. honvédezed zászlós, a kárpáti harcz-terén. — DETTRICH ÁRPÁD dr., a trencsóni 71-ik gyalogezred zászlós, a budapesti törvénytud jog-nyakornoka 23 éves korában, az északi harcz-terén. — ÉMLERT LAJOS cs. és kir. egyéves önkéntes, gyógyszerész, a harczterén szerzett súlyos betegségében, 21 éves korában, az ungvári katonai barakkorházban.

Elhunytak még a közelebbi napokban: CZAFÁRY ISTVÁN, volt 48-as honvéd, 81 éves korában, Kassán. — HOFFMANN NÁNDOR nyug. Máv. fő-ellenőr, 79 éves korában, Budapesten. — SZTELEKŐ GUSZTÁV nyug. Máv. főfelügyelő, 79 éves korában, Szerencsen. — NOUSEI HINCSI ISTVÁN nyug. kul-tuszminiszteri tanácsos, 73 éves korában, Buda-pesten. — HÁJZS JÓZSEF udvari tanácsos, nyug. műszaki főtanácsos, 68 éves korában. — JÁRMAY GYULA dr. királyi tanácsos, gyógyszerész, a buda-pesti gyógyszerész-testület díszelőnöke, 69 éves ko-rában, Budapesten. — FELSŐCSEI NAGY ÖDÖN nyug. honvédezedes, 69 éves korában, Nagyváradon. — PESTI FERENCZ nyug. székessővívárosi kerületi elő-ljáró, 69 éves korában, a Tisztviselőtelepen. — AUERBACH JÓZSEF kisvaszari plébános, 63 éves korában. — SZÉPLIGETI GYÖZÖ, a IV. kerületi fő-reáliskola volt tanára, 60 éves korában, Buda-pesten. — IDŐS CSÉRIK Győző nyug. kultusz-

MATTONI-FELE GISSHÜBLER természetes égvényes SAVANYÚVIZ

Szakszerűen készített utazási felszerelések

HELLER bőrdöds cégneél Budapest, IV., Kossuth Lajos u. 21. (Astoria szálloda épületében) A cég üzlete 20 évig Károly-köruton (Huszár-ház) volt.

Gothard Sándor Diana Fegyver-ateller Herény, Szombathely mellett. (Vas megye.) A. Jos. Decourny, Herény és A. Lene & Co. Liège (Victoria Ham-merles), világhírű és leg-első rangu galamblovó és vadászfegyverek egy-düll és kizárólagos képviselője. E. Bernard & Co. A. Defourny-Sevrin luxusszűzűvőreinek áll-lándó nagy raktára. Manuilher-Schänerer Anti-corro- Antimisször. Mígton távcsövel szerelt fegyver-eknek állándó raktára. Vadászfegyverek 160 koronától, ejectorokak 260 kor-tól, Anticorro- és Antimisszörű fegyverek 400 kor-tól minden árban. A kontinens leggadagabb luxusszűzűvőraktára. Minden mi-nőség állándó nagy készletben. Teljes garancia. Minden fegyver pontosan belőve. Legjobb minőség. Legolecsőbb gyári árak. Utólerhetlen olcsó. Árjegyzéket tessék kérni.

Fog-Krém KALODONT 70 Fillér

CHEMIA A MINDENNAPI ÉLETBEN IRTA SOK KÉPPEL Dr. HANKO VILMOS ÁRA KÖTVE 4 K 80 fill. A 'Chemia a mindennapi életben' cz. munka, mely a vil-ágot mozgató tudományok: a chemiának fontosabb eredményeit könnyen megérthető előadásban közli, egyben megmutatja arra is, hogy a közlött eredmény-eket hogyan értékesíthetjük egészségünk megóvására, a háziarásban, a főzésnél, a mindennapi életben lépten-nyomon felmerülő kérdésekben. Tájékozást a könyvnek tartalmából csak egyhárvány címzet sorolhat-fel, melyek részben megnevezésükkel is szembe-szőkben igazolják, mennyire gyakorlati értékű ez a könyv. Tej-, kávé-, tea-, vaj-, borharmisítás felsmerése, az arany- és ezüstárgyak felsmerése, üveg-, fény-, fa-, porcellán-, márvány-, gipsz- és teflek-ragasztás. Bor-czet-krázis. Az ivóvíz megtiszt. tása. Hajfestés. Tilkos gyógyító és széplítő szerek biratása. Szappanfőzés: illat-szerek, illóolajok készítése, Tinta-, gyúntócs, rozsdá-sztarín-, zsír-, olajfoltok kivétele. A mérgezeseknél kö-vetendő eljárások stb. A 'Chemia a mindennapi élet-ben' eljárnak adja minden kérdéseknél a számos más kérdésnek a nyitját, gyakorlati útmutatást és leg-galossá tesznek az élet ezer apró viszonylatában minden felvilágosítást és utánajrást. Ez a munka, a tudni-valóknak valódi kincsészes, nélkülözhetetlen ta-lánácsa a magyar asszonynak, tanítónak, a lel-keseknek. Ajándékkönyvnek nem képezhető tanu-ságosabb könyv ennél. Megrendelhető: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodarer F. és Fiai) r.-t-nál Budapest, VI., Andrássy út 21. valamint minden hazai könyvkereskedésben.

Gyermekeknek legbiztosabb szer váltó-láz, hideglés és sza-markóhőgés ellen a ma-gyar orvosok által 40 asanyal jutalmazott Rozsnyay világhírű Chinin-czukorkája és Chinin-csokoládéja Nem koserű és így gyer-mekek szívesen veszik. Működésük nagy érem-mel kúttintatva és törvé-nyesen védve. A valódi készítmény csomagoló-papírosán Rozsnyay M. névalírása látható, 1 drb ára 12 fill. 25 drb egy dobozatban 3 korona. Kaptható minden gyógyszer-tár-ban. — Készíti a feltaláló: Rozsnyay Mátyas gyógyszer. Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

miniszteri számvetőségi igazgató, 56 éves korában, Budapesten. — SZESZLER SÁNDOR műépítő, tartalékos honvédtábornagy és törvényszéki szakértő, a fővárosi társadalom ismert tagja, 48 éves korában, Budapesten. — FICZERE GÁBOR recki körjegyző, a pétervárosi járás jegyző-egyesületének elnöke, 49 éves korában, Recken. — Dr. KABDEBO JÁNOS, Arad városának tiszteletbeli főorvosa. — LÁNYI KÁROLY városi tanító, 35 éves korában, Bélabánán. — Keresedi BÉJTHE KÁLMÁN Alsófehérvár-megye nyug. főszofigabirója, 48 éves korában, Kolozsváron.

Özv. dr. SÁLY IMRÉNÉ, szül. Brukonóczy-Nikolits Antónia 89 éves korában, Budapesten. — Özv. HORVÁTH KÁLMÁNNÉ, szül. Bod Róza 80 éves korában Kolozsvárott. — Özv. NÁRAY SZABÓ LÁSZLÓNÉ, szül. felsőöri Nagy Lujza 78 éves korában Szombathelyen. — Özv. GAÁL SÁNDORNÉ, szül. Csizsár Irma 62 éves korában, Budapesten. — SCHEIBEL KÁROLYNÉ, szül. Lang Anna 64 éves korában, Budapesten. — Özv. PÉTYZ POPOVITS ISTVÁNNÉ, szül. Nikolits Olga földbirtokosnő 58 éves korában Ujvidéken.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»
62-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg ki-vitt képeket.

Előfizetési feltételeink:

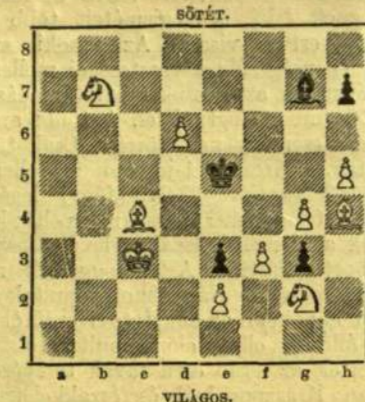
A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél-évre 10 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyed-évre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhiva-talába, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám kül-dendők.

SAKKJÁTÉK.

2946 számú feladvány Palkoska Emilől Prága.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2942. számú feladvány megfejtése Kühne H.-tól.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
- 1. Bb5-b3 c4xd3 (v. Hxd3) 1. — — — — Fh5xe2
- 2. e2-e4 f stb. 2. Fd3-e4 f stb.
- 1. — — — — Bg2xe2 1. — — — — Kd5-d4
- 2. Fd3xe4 f stb. 2. e2-c3 f stb.

Helyesen fejtették meg: A «Budapesti Sakkkör» (Budapest). — Németh Péter (Göngyör). — Hoffbauer Antal (Lápótvör). — Kintzsig Róbert (Fakert). — Székely Jenő (Győr).

EGYVELEG.

*Hidegtől és vihartól elpusztult halak. Az ember azt hinné, hogy a vízben élő halnak sem a felszínen tomboló vihar nem árthat, a mennyi-ben egyszerűen mélyebbre vonul, a hol a víz sem nem habrog, sem meg nem fagyhat. D. C. Bates, az újzealandi meteorológiai intézet igazgatója most egy folyóiratban arról számol be, hogy úgy a nagy hidegek, mint a légköri zavarok tömegesen pusztítanak némely halfaját. Így az úgynevezett jég-hal (lepidopus caudatus) ezrével uszkál holtan egy-egy hóvihár után a tenger felszínén. Sokszor, ha egy orkán lecsendesül, olyan halak holttestei vetődnek fel, a melyeket halászni sem lehet, mert állandóan nagy mélységekben tartózkodnak. A ha-lak-ilyetén pusztulásának oka, mint kiderült, csu-pán az, hogy a nagy nyomás folytán hólyagjaik

megpukkadtak. Előfordul azonban az is, hogy a csendes vízhez szokott halat hirtelen meglepi a tenger háborgása, a melyet szerzezte nem bír el. Pár év előtt az okaritoi öböl helven mérőföld hoz-szúságban és három mérőföld szélességben tele volt ilyen módon felordult halakkal.

* Gyors hajó. Egy hamburgi gyárból a múlt nyá-ron került ki a leggyorsabb járásu tengeri hajó. Nem nagy, mindössze 1500 tonnás, azonban 41.000 lő-erejű gépe van, a mely óránként 36 mérőföld se-bességgel viszi a habokon. A hajót az orosz had-ügyi kormány rendelte és ezzel lefőzte az összes tengeri hatalmakat, a mennyiben még Angliának sincs olyan hajója, a mely 31 mérőföldnél többet tudna megtenni egy óra alatt.

Szerkesztői üzenetek.

Isten...! stb. (H. M.) A versek nem mutatnak te-hetséges kültét. Mondanivalóinknak nincs semmi egyéni írúk, a közhelyszerű gondolatokon nem emelkednek túl, a formák nagyon formátlanok, — láthatlag versforma szerint igazodnak, de néha alig lehet megállapítani, mi ez a versforma.

Vasárnap. Hazatél az esőben. Levél. Ügyes, routineso versek, minden me:van bennük, a mi a versbe való, csak épen az a me:határozhatatlan valami nincs meg, a mi a verset igazi költői művé, íróját költői egyéni-séggé teszi.

Föl magyarok! Búcsú. Mostanság minden gimnázista ilyen versekben költi hazafias lelkesedését és a háború-ról való gondolatait.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 9-dik számában megjelent képtalány megfejtése: Rossz írás nem olvasható.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármege-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

FISCHER és Tszai
faiskolák és szülőiskolaványtelepek
Tulajdonosok: ifj. AMBROSI M. és FISCHER L. örököszei.
NAGYENYED

MARGIT-CRÉME

a főrangú hölgyek kedvenc szépségítő szere, az egész világon el van terjedve. P. raltan hatása szerencsés összehállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémét utá-nozzák és hamisítják, tessék eredeti védjegyvel lezárt do-bozt elfogadni, mert csak ilyen készítmé-nyérről vállal a készítő mindennemű fele-szponnan zírítalmán vegyülete készítmény, amely a Margit-70 fillér külföldön nagy feltűnést keltett. Ára 1 K. 1 K 20 f.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógyszertárban, illatszert- és drogus-üzletben

Lohr Mária
(KRONFUSZ)
A főváros első és legrégebbi orvosi-tisztító, vegyítési- és kémiai intézete.
Gyár és főüzlet VII., Baross-u. 85. Telefon: József 2-37.
Fiókák: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Eszék-ut 6. sz. IV. ker., Kossuth-utca 14. V. ker., Harmas-utca 4. sz. VI. ker., Teréz-kört 33. VI. ker., Andrássy-út 16. sz. VIII. ker., József-kört 2.

Saját érdekében
Igyen egy kísérletet az új szab. amerikai impregnált **FÉM-TISZTÍTÓ KENDŐVEL.**
Előnyei: Bármint fémtárgy gyors és egyszerű keze-lésben hónapokig tartó tisztóságot nyoz. Minden eddigi tűrészélyes folyékony fém-tisztítót fölülmul. Sohasem szárad ki, nem koptat, nem horzsol, olcsó és gazdaságos. Ára 25 fill., 50 fill. és 1 kor. Mindenhütt kapható. — Kereskedőháza: Kézdivásár utca 11. A FORAKTÁR: FÖRSTNER JÓZSEF GYÁRSZÁL BUDA-PEST, IV. KER., REALTANODA-UTCA 4. SZ.

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Heisl, tanár. Széles királyi ud. Magasabb műszaki tanintézet; az elektro- és gép-technika terén. Külön osztály: mérnökök, technikusok és művészek részére. Elektrotechnikai és gépészeti laboratórium. Tanulmányi mihályok. Legrégibb és legteljesebb intézet. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

MOLNÁR FERENC
NÉGY KÖNYVE
2 Korona 10 fillér.
Gyerekek ... .. 30 fillér (Rajzok.)
Pesti erkölcsök ... .. 60 « (Humoros rajzok.)
Ma, tegnap, tegnapelőtt 60 « (Vasárnapi krónikák.)
Báró Márczius és egyéb elbeszélések ... .. 60 «
Mindenholt kapható!
Megjelentek a Magyar Könyvtárban.

CORPUS JURIS HUNGARICI
(ALAPITOTTA dr. MÁRKUS DEZSŐ)
legújabb kötete most jelent meg!

1914. évi törvénycikkek
Folyozatokkal ellátta Kisdja a Dr. TERFI GYULA * FRANKLIN-TÁRSULAT m. kir. igazságügyi min. tanácsosa. magyar irod. intézet és könyvnyomda.
Kiegészítő kötete a milleniumi nagy Corpus Juris (Magyar Törvénytar) és a Hatá-lyos Magyar Törvények gyűjteményei-nek. Jegyzetekkel, utalásokkal és miniszteri indoklásokkal ellátva. A jegyzetekben a képviselőházi és főrendiházi tárgyalások anyaga fel van dolgozva.
Ára füzve 14 korona, félbörkötésben 17 korona.
Megrendelhető a FRANKLIN-TÁRSULATNÁL Budapest, IV., Egyetem-utca 4 és minden hazai könyvkereskedésben.

A hadi flottáról

érdekes leírást ad Gonda Béla a Magyar Könyvtár legújabb füzetében. Ára 60 fillér.

Minden könyvkereskedésben kapható.

Mindazok, akik ÖNKÉNTESI KEDVEZMÉNYRE

teljes igénnyel nem bírnak; tanulók (elsősorban 1895-ben és 1896-ban született középiskolai tanulók), művészek, írók, feltalálók stb. részletesen tájéko-zódhatnak e kedvezmény megszerzési módjairól Tolcsvai Nagy Barna dr. miniszteri fogalmazó, a honvédelmi minisztérium önkéntes ügyosztálya referensének most megjelent könyvéből.

Címe: Az egyévi tényleges szolgálat kedvezményére teljes igénnyel nem bíró Egyévi önkéntesjelöltek tájékoztatója. Ára 1 korona 20 fillér. Minden könyvkereskedésben kapható!

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság. Szerkeszti: Szabó Kálmán.

Minden számában sok érde- az összes bérbeadó vadász-kelet közöl. Szakszerű cikkeket közli. Minden vadászati ügyben fel-világosítást kap az olvasó és az összes kiállított lap ha-vonként háromszor jelenik meg és előfizetési ára félévre 6 kor.

Mutatványszámot a kiadóhivatal szívesen küld Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

RENDELÉS-NÉL SZÍVESKEDJÉK ... LAPUNKRA ... HÍVATKOZNI!

H. G. WELLS
szenzációs könyvei:
VILÁGOK HARCA
(Mars-lakók a földön.) Regény. Fordította Mikes Lajos. Két kötet. Megjelent a Magyar Könyvtárban. Ára 60 fillér.
Uj világ a régi helyén
Regény. Fordította Mikes Lajos. Két kötet. Ára 8 korona.
Az időgép. Regény. Fordította Mikes Lajos. Ára 30 fill.
A gyémántcsináló és egyéb történetek. Fordította Dunai Zoltán. Ára 30 fill.
Dr. Moreau szigete. Regény. Ford. Mikes L. Ára 60 fill.
Köszö lelkék. Két csodálatos történet. Fordította Farkas Klára. Ára 30 fill.
Az elcsereült élet és egyéb történetek. Fordította Benedek Marcell. Ára 30 fill.
Megrendelhetők:
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r. t.
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz. és minden hazai könyvkereskedésben.

MAGYAR TÖRVÉNYEK
A Franklin-Társulat zsebkiadásai.
AZ UJ POLGÁRI PERRENDTARTÁS
ÉS
AZ ÉLETBELÉPTETÉSI TÖRVÉNYEK
ZSEBKÖNYVE
Magyarozó jegyzetekkel, utalásokkal és betűrendes tárgymutatóval ellátva.
Írta
Dr. KOVÁCS MARCEL
kir. ítélőtáblai bíró.
Ára 6 korona 20 fillér.
A TÖRVÉNYKEZÉSI ILLETÉKEK
Jegyzetekkel ellátta
Dr. UJLAKI JÓZSEF
budapesti ügyvéd.
Ára 1 korona 50 fillér.
Megrendelhető:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám. és minden könyvkereskedésben.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA MUNKÁI:

Kinek büne a háboru?

Ára 2 korona.

Az 1867-iki kiegyezésről.

Ára 4 korona.

A magyar állam fönmaradásának és alkotmányos szabadságának okai.

Három kötetben. Ára 22 korona.

A számüzött Rákóczi.

Ára 40 fillér.

Zrinyi Miklós a költő.

Ára 40 fillér.

Franklin-Társulat kiadása.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Sok millió

ember szenved **tyukszem, szemölcs, bőrkeményedésbe,**

holott azok a «Riabatzsam» 3 nap alatti faldalom nélkül, gyökereztető kúrta, ellenesetben pénzt visszafizetem. — Ezrekre menő háló- és kőszőnyegretek. Ára tégelyenként 1.— korona 3 tégely 2.50 Riaművek, Kassa Postafiók 12/30.

Riaművek, Kassa Postafiók 12/30.

SEBESÜLTEK ÁPOLÁSÁHOZ

szükséges tudnivalók és orvosi könyvek:

Betegápolástan. A vörös keresztos ápoló-
betegápolástan kivonata. Ára K 1.80

A betegápolás kézikönyve. Irta Fialka
Gusztáv dr. Hivatásos betegápolónők és a művelt köz-
zönség számára. Ajánló sorokkal ellátta
Müller Kálmán dr. Számos szöveg közé
nyomatott ábrával. Ára K 8.—

A betegápolók tankönyve. Irta Fialka
Gusztáv dr. Számos a szöveg közé nyomatott ábrával.
Ára K 4.20

Klinikai receptekönyv. Szerkesztette Müller
Vilmos dr. Az egye-
temi klinikák, a budapesti poliklinika és
a fővárosi kórházak gyógymódjainak ren-
delvényeinek gyűjteménye. II. kiadás.
Ára K 8.—

A fertőző betegségekről és az azok el-
len való véde-
kezéssel. Irta Gerlóczy Zsigmond dr.
Ára K 1.50

Útmutató a hadsebészethez. Irta
Prochnov József dr. 96 ábrával és 6 könyvmű táblá-
lával. Ára K 7.—

A sebek gyógyulása és a sebkezelés.
Irta Schächter Miksa dr. Ára K 4.—

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fial) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám
és minden hazai könyvkereskedésben.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. sz.)
megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A háboru irodalma!

**A Magyar Könyvtár
ujdonságai.**

**AUSZTRIA ÉS MAGYARORSZÁG
HADSEREGE**

Irta Pilch Jenő honvédőrnagy.

Szinte új erőt és reménységet nyújt a
könyv, mert részletesen megismeret a
mi haderőnkkel.

Ára 60 fillér.

A MODERN HÁBORÚ ESZKÖZEI

Irta Archibald Williams nyomán
Sándor Szilárd.

A háború borzalma és dicsősége ele-
vendik meg előttünk, ha annak esz-
közeivel megismerkedünk.

Ára 60 fillér.

ZEPPELIN

Irta dr. Mikes Lajos.

Érdekes leírása a modern háború leg-
félelmezből eszközeinek.

Ára 60 fillér.

NAGYBRITÁNIA VESZEDELME

Irta Conan Doyle. Fordította
Góth Sándor.

Ára 30 fillér.

**Az Olesó Könyvtár
ujdonságai.**

I. VILMOS

német császár és porosz királynak
kilenczven válogatott írása.

Fordította Supka Géza dr.

A nagyméretű birodalom megalapításá-
nak érdekes dokumentumai I. Vilmos
császár írásai.

Ára 1 korona.

**NAGY PÉTER
CZÁR**

Irta John L. Mottley. Fordította
Herkner János.

A modern Oroszország megalapítójá-
nak Péter császárnak életrajzát nyújtja
e füzet, de egyben megismeret az
orosz nép lélektanával.

Ára 60 fillér.

**A VILÁGHÁBORU
OKAI**

Irta Angyal Dávid egyet. tanár.

Élénkséggel írja le a szerző a világ-
háború előzményeit s éleltetésével be-
tekintést enged az események mögött
rejtőző okokba is.

Ára 40 fillér.

A NÉMET VILÁGPOLITIKA

Irta Wlassics Gyula.

Ára 20 fillér.

VASÁRNAPI UJSÁG

15. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, ÁPRILIS 11.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegyé-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkronika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekre a postai meg-
határozott viteldij is csatolandó.

ERDEI HARCZ A KÁRPÁTOKBAN. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

Most jelent meg!

GUBÁNYI KÁROLY

Ausztrália

16 műmelléklettel,
12 térképpel és 100 ábrával.
Diszesen kötve ára 9 korona.

E könyv szerzője hét évet töl-
tött Ausztráliában és munká-
jának minden részlete ott,
eredeti megfigyelések alapján
készült. Ausztrália történetét,
föld- és néprajzát, társadalmi
viszonyait stb. ismeretli sok
alaposággal és szeretettel.

Megrendelhető:
LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(Wodianer F. és Fial) részvénytársaságnál
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 21.
és minden könyvkereskedésben.

Rendelésnél
szíveskedjék lapunkra
hivatkozni.